Масса а мехкашкара пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІайн обкома, Нохч-ГІалгІайн АССР Лакхехьарча Советан Министрийн Советан орган («СВЕТ») Орган Чечено - Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено - Ингушской АССР

№ 43 (5133). | ШОАТТА, 5 апрель, 1972 шу. | Мах 2 кап. | *Газет арадувла 1923 шера дешз*

РЕСПУБЛИКА КХАШКА

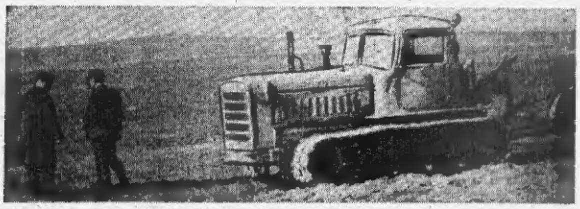

МалгІобика района «Алхан-Чуртский» совхозан механизаторан районе керанийн а хьалха дІахІоттийна лаьттанна Іайна тІерадаа дІанъсмара балхаш. ХІора из болх баь бовла болхна хила.

СУРТА ТІА: совхозан шоллагІча отделене управляющи Х. Бопаев тракторист М. Балиевни баьхча балхага хьажам бо.

Б. ТОРШХОЕВА сурт.

ЦХЬАККХА МИНОТ ЦА ЙОАЕШ

Сарахьа конторе гулбелар Гудермесски района «Кавказ» колхоза специалисташ.

— Нанкъостий, — аьлар колхозан керттерча агронома Арсанбиева ЯрагIо, берригa бригадирашна, механикашна вІашагІкхийтта баьчa, — хІана хьатІаттар бехкахкамо ха я, хІана аьлча дукха балхаш да вай де дезараш. Цудухьа хІара малх хьежа ди болх ца бешa дІадахийта йиш яц вай. Цул совгІа вайна хьалхашка латта долхар да, кхоана дисковани мо доллар.

Цу хьамаьлаца дІайолаелар колхоза планерка. Къаьстта къоастаялр хІара бригадира, механика кхоана де дезар. Укх бетта хьалхарча денешка дІадолаьхьад боахаме бІаьстан балхаш. Дика къахьийгар механизаторашa уж балхаш дІахоладалаьлеча удобренешца лаьтта хьаьнаш. ХІара гектара тІа 5 центнер а кхоачийташ минеральни удобренеш тайсар, агрономийс дІадехкача тайпара йиллар органически удобрени, подкормика йир гурахь дийнача ялата. Къаьстта дика хотар хиннад къахьегамхоштa, гурахь дийна алат шелало тоххa ца дош дисарегІа.

— Из дІадунча хана къаьстта теркам тІалоаттабир оаха хІара алата буртиг эшшача тайпара кІоарга лаьттах ІочубахийтарaІ алат дІадийначул тІехьагІа цунна де деза гІулакха дараш,—яхаш дог тІоздаьнна дуц колхоза шоллагІча бригада бригадира Хаджиев Іимрана. 500 гектар долча лаьтта тІоахал дІакъайла яьнна Іимрана бригада. Наг-нагахь мара дІайха деноиш, ца ухе а цар вІалгІехьдьлнад 40 гектар гидуарташ, 30 гектар мукх, 60 гектар кеп, 20 гектар люцерна дІае. Денна норма тІехкхоачашъярца белгалбаьлар механизатораш Т. Калоев, Г. Бюсеров, З. Берсанов. Дийнахь хІаране дІае езар планагІа 18 гектар йолча цар дІаюр 26—28 гектар я.

Къаьстта теркам тІабохийт боахаме дІадуш дола фу оашача боараме лаьтах Іочудахийтара. Берригача колхозе тайп-тайпара культураш дІайийнай 190 гектарал совгІа. Кадраш кийчъяра гІулакха а дика латт укхала. БІаьстан балхаш дІадолалуше а агрономически курсаш чакхъяьхабаьлар 45 механизатор. Цудухьа цар дени дола балхаш агротехника бокъонаш хор а еш дикал дакха йолаш ду.

Йиллача хаьал дукха хьайха тоаль баьниоб механизаторáш техникех тІехьюза инвентари. Шоай ницца кхебу боахаме эшшаш бола механизатораш а. Дукха кхалхах ба колхое механизаторий курсашка дешаш. Царна юкъе дика дешарцен техника оксплуатацеила бокъонаш дика Іомаярцен белгалбаьнна ба кхалнах - механизатораш: Акбулатова Хаира, Шовхалова Роза, Мазуева Хамар, Исмаилова Роза.

Шоай знанеш практикаца юкъа кийчауш ба уж, хІана аьлча дукха да боахаме техникаца де деза балхаш.

ХІанзарчул тІехьагІа кхы а хьажкІаш дІае езаш я боахаме. Кондиционни цІьоалагІча классагІ фу а тоссаш 130 гектара тІа юврга уж. Дерригa лаьтта деагІача тайпара хьаьна а дань кийчдьд кхаш леладерашa. Из майда ихы шеръе йиш йолаш яц колхоз. Хьаллие а хІара культура фу дІадувргдола участок планаца чІоагІ а ль шчай торопаш техка баьнаб боахаме.

ЛоархІамеча дагІа тІа даьккхад колхозе къахьегамхой хьашташ дикагІа кхоачашдарах йолча мероприятеш гІулакх.

Гаьнара бригадашкара цІа а ухаш да йоае езаш бац механизатораш дуача хІаман дукха. Чам болйиш хьаьнен кийчъеш ла хІама хІара бригаде хьайийллача столовешка. Продукцега дІабодача наьхак лоаттаю колхое столове продукташ.

СапаргІата я колхоза станашка а. Шенъаь, эшача ремонт аь кийчъяьй ужаш алат чуда дукха ха лалехь. Гобаьккха гойтар агитаки я. Цар тІа хоача йоазонца леп алапаш: «Механизатораш, айха хьинар Даьхенна дукхагІа алат кхедараІ»

Цу йоазоне тІахьеххача тайпар къахьегаш ба механизатораш укх денoшка. Цар лерхІ бІаьстк юа эррига культураш лоаццача хана дІайийна йолла.

С. ДОШХАНЛОЕВ.

4 бетта декхараш кхоачашдаьд

«Грознефть» объединене бурувдеттача бригадаинга юкъе эггара хьалхарчарца «дикагІйола бурувдетта бригада» яха сийлен цІи яьккхай Старогрозненски бурувтохара балхий управлене Гринь Тимофей Григорьевич керте латтача бригада. № 685 йолча скважинана 5 эзар метр бурувтохаш я из. СССР 50 шу дузача денна сийна яхье баьннача бурувдеттарашa укх шера чоалханерча геологически хьалашка 2200 метр бурув а тохаш алхлагІча апреле кхоачашъяьй бурувтохара 4 бетта задани. Уж толамаш доахача аьнаре къахьийгад сменни мастерашa В. Г. Лаврикова, П. Ф. Романенкос, Г. Н. Перловсе, кхы дукхачар а.

* * *

Горячеводски бурувтохара балхий управленерча бурувдетта мастер Н. Погорелов керте латтача бригада № 100 йолча скважинана укх шера 215 метр бурув а теха цига тохаш дола бурув 4640 метр кІоаргдаьлийтад цо. ХІанзалехьа кхоачашъяьй цо 4 бетта план. ПроектагІа тоха дезаш юхедисар 60 метр бурув мара дац.

М. ЛЕВИН.

Июнь бетта чотах

Пятилетка шоллагІча шера план хаьал кьалла кхоачашъяра эррига шоай торонаш сарцагІъяьхай Октябрьски бурувтохара балхий управлене бурувдеттача бригадашa. Къаьстта дика болх бу бурувдетта мастер Тарасов Николай керте латтача № 216 йолча буровой коллективе. Ер шу доладелча дена 1671 метр бурув а тохаш биъ бетта задалея совгІа хІанзалехьа цо тохад 371 метр бурув, вешта аьлча июнь бетта чотах бурув тохаш а из. Цул дукха тІехьаюсаш яц бурувдетта мастер Александров Александра кулгалдеча бригада коллективо а. ЯлхлагІча апрелага кхоачаш май бетта чотах цо техад 200 гаргга метр бурув. Иштта дика къахьегаш 4 бетта задалея совгІа 35 метр бурув техад бурувдетта мастер Вольшин Тимофей керте латтача бригаде а.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

Бутт хьалха

СССР 50 шу дузача денна къахьегама совгІат кийчдара социалистически яхь йоаржалъй Грозненски опытно-экспериментальни завода коллективо.

Товарни продукци арахецара биъ бетта план алхлагІча апреле кхоачашъяьй завода коллективо. Ер бутт чакхбалалехьа цо арахеца лерхІ 70—80 эзар гаргга сома маьха тайп-тайпара продукци. Планал совгІа продукцена реализаци ярах, укх шера паччахьалкхенна планагІа лаьрхІачул совгІа 20 эзар сома пайда баьб.

З. ДОШУХАНОВА.

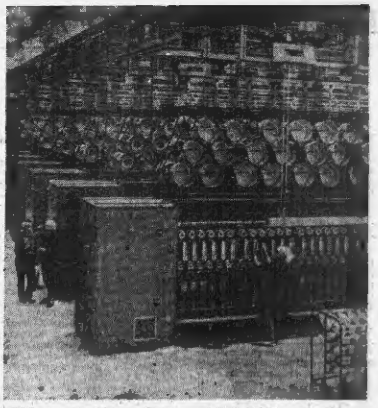

Шийн продукци Москве Ленинграде, Минске а Орше а, Иваново Калинине — эррига а мехкарча 67 предприятена кхухьийт синтетически хьоаса бечa Могилевски комбинато — белорусски химе кердача гиганто.

Могилевски хььсах керттерча даькъе пайда эцараш камвольни комбинаташ я. Ткан техача цо хозагІен чІоагІагІен хулайт кІадаш.

КПСС XXIV съезда Директиваш кяслагІча пхе шера оттаьш химически хьоасий дукха дукхагІа арахецийта оттадьн йола задане кхоачашъеча юкъе шоашкара дакъа даца лаьрхІа я предприятие коллектив.

СУРТА ТІА: дьаре крутильно-вытяжной цеха участкех цаI.

Н. ЖЕЛУДОВИЧА сурт. ТАСС фотохроника.

ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДЕРИЙ ТОЛАМ

Чакхъяннай кяслагІча пятилетка шоллагІча шера хьалхара квартал. Республика колхозийи совхозийи фермашка цу юкъа баьча балха итогаш яьй. Хьайбаш леладерашта къаьстта хала яр из ха.

Хьайбашкара йоаккха продукци лакхъяра мероприятеш чакхъяхарах укх шера тІаийна социалистически декхараш толамца кхоачашдарах берригa низ тІа а бехийта къахьегача республика дукхача колхозийи совхозийи фермай болхлоша толамца кхоачашйир хьайбай продукци яккхара а из паччахьалкхенга йохкара а хьалхарча квартала задане.

Хьайбай продукци яккхарен из йохкарен хьалхарча квартала план кхоачашъяь хиларах республике эггара хьалха хоам бир Шелковской района къахьегамхоша. Цу тайпара, задалел совгІа йоаха езар а йолаш, паччахьалкхенга хьайбай продукци йохкара план кхоачашйир Ачхой-Мартана, Ведана, Наьсарен, Ножай - Юрта, Советски, Урус-Мартана районашкарча боахамашa а.

Цхьабикъда эррига республике итогаш кхы а лакхагІа хила мегар, иштаьа санна вай, тІехьлуса боахамаш районаш еларе. Хьалха латтача боахамашкара дараш санна хьалаш доллашехьа, дукхача колхозашкен совхозашкен лохьаьй хьайбашкара йоакха продукци, цунна цхьан кхоачашъяьяц хьалхарча квартала задане а.

Геттара во латт хьайбай продукци яккхарен из йохкарен гІулакх Сунженски района боахамашка. Хьайбай продукце цхьан показателах кхоачашъянзар цу районо паччахьалкхен хьалхарча квартала план.

Дулха лаьрхІа хьайбаши шурен йохкара план кхоачашйинзар Грозненски района, дулха лаьрхІа хьайбаш дохкара —Гудермесски, МалгІобика, Надтеречни, Наурски, Шаьла районаша.

Республика хьалхарча квартале паччахьалкхен план кхоачашъяра тоъанзар 1400 тонн хьайбаш, цо бІаь эзар совгІа фуъ. ДІадахача шера хьалхарча квартале паччахьалкхена дІаенна хиннача продукцел кІезигагІа я укх шера силар.

Лакхен бехктокхамае декхараш латт укх шера шоллагІча квартале республика хьайбаш леладерашта хьалхашка. ДІадла эза лаьлхарча квартале паччахьалкхен планах тІайиса продукци, цул совгІа шоллагІча квартале планагІа паччахьалкхенга йохка еза продукци а Іалашъе еза. Уж декхараш кхоачашдара дикка лакхъе еза хІанз хьайбашкара йоакха продукци.

Дукха ха яллехьа баьца тІа арадаргда хьайбаш. Цу хана хІара боахама торо кургьа йоаккха шура лакхъе, хьайбашта дукхагІа дулх тІаккхетийта.

Колхозийн совхозийн кулгалхошa, специалисташа къаьстта теркам тІабехийта беза тІехьюсача фермашта. Новкъостал де деза хьайбаш леладерашта кхоачамбоацараш дІа а доахаш бола вІаштІехьбаккха.

1972 шера 1 апреле паччахьалкхенга хьайбай продукци йохкара хьалхарча квартала план кхоачашъярах йола.

СВОДКА

Задалел совгІа йохка езар а лоархІаш хьалхарча квартале план проценташ

	хьайбаш	шура	фуъ
Ачхой-Мартана	125	102	106
Ведана	179	—	113
Грозненски	47	100,5	91
Гудермесски	96	106	236
МалгІобика	75	103	143
Надтеречни	96	105	134
Наьсарен	102	118	122
Наурски	71	131	113
Ножай-Юрта	100,3	—	107
Советски	128	—	131
Сунженски	58	86	93
Урус-Мартана	107	108	105
Шаьла	44	105	103
Шелковской	186	140	170
г. Грозный	—	15	—
республике гІолла	82	105	99,0

БЕЗАМЕ, ДЕГ ТІАРА

3 апрелера 5 апреле кхачалца Советски правительства хьоша а волаш визитагІа вена Москве хиннав Инде кхыча мехкашцарча гІулакхий министр Сваран Сингх. Из тІаийцавар КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева. Из вІашагІкхийтта хиннав СССР Министрий Совета Председателаца А. Н. Косыгинца. С. Сингха беседаш хиннай СССР кхыча мехкашцарча гІулакхий министрана А. А. Громыкоца.

ТІаийцача коммюнике тІа хоам бу, безамечен дег тІарчен хьалашка хинна беседаш йолча хана советско - индийски гІулакхий, Индостански ахгІайрен тІарча хьала дешаш а хІаьта кхтта шинна а оагІонна хьашт долаш йола дунен халкъашта юкъера актуальни проблемаш а йийца хилар.

Шинна а оагІоно чІоагІ ба аьзл хинна белгалдаьхар шоаш дІадо а советско-индийски гІулакхаш дегІайхувла, Советски Союзаи Индеи юкъе политически, экономически, Іилма - технически, кхыча довкъошкa цхьаин леладу гІулакхаш шерде лаьрхІа шоаш хилар.

Индостански ах гІайрен тІара хьал дувцача хинна шинна а оагІоно хьакхайхадир цу районе этта проблемаш сихагІа машаречa политически накъаца юкъерчал доаццаш Инде, Бангладеш, Пакистана правительстваша юкъе переговораш а еш къоастаяра шоаш тІехьа хилар.

ДІа-хьа дагабаьннача тІехьагІо бакъ хилар дукхача дунен халкъашта юкъерча актуальни проблемех ССР-аи Индеи хетараш цхьатара хилар.

Шинна а оагІонна хетачох, Инде кхыча мехкашцарча гІулакхий министр Сваран Сингх Советски Союзе вара новкъостал дергда СССР-аи Индеи юкъера лоттагІала гІулакхаш Азерчен деррагача дунен тІарчен машара дукха дунен халкъашта юкъерча арене беркате цхьана леладу гІулакхаш дІадо дегІадоаладара.

(ТАСС).

Комсомольски пропагандистий 1-гІа республиканск конференци

Укх денoшка КПСС обкома политпросв. ЦІагІа комсомольски пропагандистий 1-гІа методически конференци хилар.

«КПСС XXIV съезда решенешка хьежжа кагирхой политически дешара эффективность лакхъяра декхараш» доклад йир КПСС Нохч - ГІалгІай обкома секретаро Х. Х. Боковс.

Цул тІехьагІа къамаьлаш дир ВЛКСМ Сунженски района хьалхарча секретара А. Чекунов, электромеханически завода пропагандиста А. Попова, ГРМЗ завода Социалистически экономика лардий кружока пропагандиста А. Осмаев, Карабулакски химически реагентий завода «Партех йола беседаш» яхача кружока пропагандиста В. Горбанева, Ведана райПО «Коммунистически морала лардаш» яхача кружока пропагандиста И. Исламова, «Терек» фирма «Партех йола беседаш» яхача кружока пропагандиста Н. Шевчука. Чишкерча берий тубсанатори «ХІанзарча этапе буржуазни ревизионистски идеологеца лоаттабу къовсам» яха кружока пропагандиста Т. Воронцова, Шаьлаьрча «Пищемаш» завода «Партех йола беседаш» яхача кружока пропагандист Ю. Бронников, Гудермесски «Мединструмент» завода «Социалистически экономика лардаш» яхача кружока пропагандиста А. Юдина.

МЕХКА КХАШКА

ОРДЖОНИКИДЗЕ. Кавказа лоамий Керттерча дукъа хІал аренаш сийнъяьй гурахь дийнача ялаташа, тІадаьннача ялаташта гІулакх де болабелнаб. Мехкаш а доахаш, подкормика а еш, цу вахай хинна ялаташта массе метте дуллаш латташ хий да. Эггара хьалхарча шин эзари ах эзара гектара тІарча кІийла хий моладаьд Терски атагІарча ялаташ кхедераша. Ужжал долча лаьташ тІа баьб из болх Кировски Правобережни районий кхашка а.

МИНСК. Клецки района «Советская Белоруссия» яхача колхоза механизатораша (цар почин къоабалъяьй республика юрта боахама министерства) шерра социалистически яхь йоаржаьй бІаьстан юкъе кханика ду балхаш сихан дикан чакхдахар дукха. ХІара гектара тІара шоазткъа центнерал кІезигагІо доацаш ялат даькха лаьрхІад. Ялаташ хьувкъадера елла лард чІоагІа я. Бокъонца хьежаб гурахь дийна ялаташ малагІча хьал тІа да. Кхашка Іайна лаьтта хий Іохийцад, бокъонца кхоачам балла подкормика яьй ялаташта. Рожь хІен, бирса Іа дика чакхдаьккха а даьнна, хІана цхьатарра тІадоладенная. Гурахь дуъ ялаташ, лен, шекара свекла пхе дийнаь дІайийца бовла, цхьан кІирагІа коартолаш дІае дага ба колхозхой.

Цхьан къахьегама мугІаре

СССР 50 шу

Советски Союза массе мехкийга ТАСС корреспондентий хоамаш ух союзни автономни республикий къахьегама толамех, массаза а царна юкъе латтача къахьегама буваамех, коммунизм кхалъеча цар цхьана лоадача дакъах дувцаш.

УКРАИНА: ВОШАЛА КЪАХЬЕГАМА ЛЕТОПИСЬ

Белоцерковни шинни комбинате йоккхий шинаш хьийра эггара хьалхара бІаь вулканизатор вІашагІъеллай. Укх тІехьарча денoшка цун площадка тІа дикка дукхагІа ух оборудовани материалаш: автопокрышкаш вІашагІъехка станокаш, кордан линие узлаши конструкцеш яьхкай. Цу оборудоване тІа латте полимерни машиностроене тамбовски ярославски заводий маркаш. Рось яхача хи тІарча шинни гиганта йоаххо еш ба Украина доазонел гаьнка арахьарча кхыча бІаьш заводашкара къахьегамхой а.

Мехка массе мехкийга пятилетка йоккхача гІишлоне баьхкаб инженераш, монтажникаш — украинцаш, эрсий, белоруссаш, гуржий, казахаш, узбекаш, кхыча къамех бола вицлалаш. Предприяте керда продукци кхачарта хьежаш ба Москвен, Горькен, Кременчуге а Тольятте а — конвейераш тІара автомобилаш Іоювлаш мел йолча моттигашка. Дерригa низаш тІадахийтад керттера декхар кхоачашдара — предприяте хьалхарча аргІа цехаш СССР хьахь 50 шу дуза ди тІакхоачаш болх бе йолаалийтара.

— Тхо тхоайла Іомалу, опыт цІа-хьа оц, — йоах монтажникий бригадира, УССР заслуженни гІишлойхочо В. Слободяника. — Тха бригаде хІаравар шийн гІулакха бокъонца вола говзанч а хинна дІаэттав. Киевщине ваьча Бондарь Андрея ши специальность Іомаьй — монтажникен сварщикен. МоллагІча гІулакха говзанч ва горьковчанин Сафронов Владимир. Иззакорг ала йиш я кхычарех а.

Слободяник керте латта бартайпа коллектив доли къахьегама дикагІйола методаш лохаш я. Масала, фо чулуаца галереяш хьалъеча, чІоагІъаь вІашагІйийкка конструкцеш юкъе а кхувлаш, монтажникашa 70 да кхоадьд.

Темпаш лакхъеш я гІишло. ВІашагІйолла кийчъяьй керда технологически линии, балхаш чакхдоахаш латт хьалхарча аргІан кхыча участкашка а.

К. МЫШЛЯЕВ, ТАСС корр.

Белая Церковь. Киевски область.

КАЗАХСТАН: КЕРТТЕРА ДАКЪА

Къаьсттача марках дола цинк кийчде аьнна автомобильни промышленносто даь эггара хьалхара доккхий заказаш кхоачашдаьд Лениногорски цинкови завода коллективо. Кхыча тайпара нагахь хІамаш шийх увш доацача цу тайпарча металло новкъостал ду автомашений тайп-тайпара оаткалаш эрозех дикагІа лорара.

Казахстана сийрда бесаш дола металлурги Советски Іаьдал латтача шерашка промышленноста керттера дакъа а хинна дІаэттай. Кхыча союзни республикий специалистийн болхлойи новкъосталца хьалъяь цул металлургически заводаш хІанз эггара дукхагІа цинк, даш, цІаста, титан, магний, нагахьа мара ца кийчлуш полупроводниковни металлаш хьадеш йола предприятеш я.

Эггара хьалхара цинкови завод 1925 шера Риддере (хІанз Лениногорск) Россе металлургий новкъосталца хьалъяь йола Казахстих укх пятилетке дІахо сихача темпашца оидайовхаш я сийрда бесаш дола металлаш хьаду производство. ХІанз республике хьалъеш латт итт гаргга керда йоккха предприяти, болх беш йола дукхха ераш шеръеш латт. Цу даькъа эггара боккхагІйола керда гІирс — Джезказгаьерa цІаста лоаладу завод — хІанзале промышленни металл тела болабеннаб. Іилманен техникан эггара тІехьагІа карагІдаьннарех шерра пайда эцаш йолча цу предприятие йиш хулийтаргья хІанз лоаладеча дикъ дакъах кхо дакъа совгІа казахстански рафинированни цІаста дукхагІа лоаладе. ХІанз Прибалхашен рудаш Алтаен хьалъеш латтача кердача рудникаша чІоагІъергья республика предприятей бедала базя.

Казахстана металлургашa шерра пайда эц Іилмана эггара тІехьагІа карагІдаьннарех, союзни республикий цхьатараарча предприятей опытах. ХІанз сийрда бесаш долча металлурге предприятешта керда технологически процессаш, прибораш, оборудовани, машенаш кийчъеш я Москвера, Ленинградера, кхыча городашкара бІаь совгІа Іилма-тохкама учреждени.

В. ГАНЖА, ТАСС корр.

Алма-Ата.

Къоаршой - Черкесски автономни область. Укхаза хьалъеш латт Къилбаседа Кавказе йоккхагІйола Джеганасски кІир йоаккха завод. Укхаза оборудовани уз Сибарегіен, Урала, Прибалтика, Украина дукхача городашкара. Хьалхара аргІа вІашагІъелла бовлла бЄахк «Металлургмонтаж» треста специалисташ. Укх шерре а йоаххаргья Джеганасски кІира иттаж эзараш тоннаш.

СУРТА ТІА: Джеганасски кІира завода кхесташ йола пийши.

К. ТАРУСОВА сурт. ТАСС фотохроника.

Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета кхоалагIа сесси

ДИЗЗА КХОАЧАШДЕ КЪАЬХЬЕГАМХОН ХЬАШТАШ

Сохла хоам не барри 4 апреле спельагIа хержача Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета кхоалагIа сесси хилар.

«КПСС XXIV съезда решенеш кхьешна республике бахача нахана торговин бытовни гIулакхаш лоаттадара леламахи из тоадаре де дезарехь» кхача шиъ доклада тIа республика Министрий Совета председателана нов. Р. В. Вахаева белгалдаьккхар хIаннара сесси КПСС XXIV съезда решенеш кхоачашъяра партен советски хайкъол тIагIертта къахьегаш шу даьккхачул тIехьагIа чакхбоалаш хилар.

— Кердача пятилетке хьттера диккар, — йоах цо; социалистически производство лаккха темпах дегIайоалара, цун эффективность лаккъара, Iилман - технически прогресси къахьегана овнарлен лаккъара ларда тIа халкъа вахара боарам материально а культурно а дикка айбелга да.

Вахача нахьа торопаш лаккъдарца халкъа эша товараш дуккагIа арахеца деларгда. Пхе шера планагIа дика лаккхе лаьрхIад розничи товарооборот, кхачан продукташ, кIадзиш, трикотаж, кога гIирс, культурно-бытовни хьашташ кхоачашдарин боахаме шиех товараш дукха доххаргда. Из дара дуккагIа хьалъергъя тIкаш, общественни кхачан предприятеш.

ДIахо дегIайоагIаргъа бытови организацеш а. Пхе шера мехка наха лоаттаду бытовн гIулакхаш шоазза дуккагIа хургда, юрташка бахачаргна лоатталараш — кхоаза.

Доккхий лекхараш хьалнашка оттадаьд кердача пятилетка республика торговин организацешта а. Розничи товарооборот 41,5 процент лаккхе лаьрхIад, цу даьчье пачхьалкхен торговли — 42,1 процента кооперативни — 39,7 процента. Общественни кхачан товарооборот 34,3 процент лаккхургъа.

ДIадахача шера республика розничи товарооборот 6,8 процент лаккхъенаьй. Укх шера хьалхарча шин бетта товарооборота задани 100,2 процент кхоачашьяьй. Республика къахьегамхошта лоаттабу кхача тIа-тIа чамбоалашагIен [illegible] хул. ДуккагIа лоаттаду наха дулх, фуаш, кондитерски изделеш, кхьйола продукташ.

Промышленни товарий цхьадола тайпаш а дуккагIа лоаттадаьд пака. Царех я трикотаж, эппаш, телевизораш, холодильникаш, автомобилаш.

ДIадахача шера торговле болх дей хьахьегама эффективность лаккхъенаьй, алапал спзагIа къахьегама овсарлé лаккхлуга Iалаьиндаьд.

Але дезаш да, боахаший кулгалхоша, къахьегамхой депутатий моттигерча Советаша ерригa ревершаш балха хьье йоалахра а социалистически ях йоаржаре а боагIаш бола терпаш тIаукайтéче, яхье баьнахарашта бокъонца новкъостал лоаттадеча хьокхамаш дика долга. БелгалIье незаргйоалаш я Грозненски горпромторга, торгищеторга, столовей, ресторанийн кафен треста, горплодоовощторга, леспромхоза ОРС, ОГНЗ ОРС коллективаш. Гудермесска, Надтеречна, Урус-Мартана, Советски, Нажай-Юрта районин потребительски обществаш. Цар товарооборота планеш тIехкхоачашьяьй, холуш лаккхьнай сала гIулакх дара культура.

ДIахо дегIайоагIаш латт торговле прогрессивни формаш. Самообслуживани методагIа хIача дуккагIа дохк товараш, нах бахача товараш дIаккхьера заказаш дIайяду, тикашка барзкъаш доаталга вIаштIехьдаьккхад, ахфабрикаташ йоххалга, фермашчи кхашкарча стаашкен товараш лоатталега IалашдаьдL ЧIоагIлуш йагIа торговле материально-технически база а. Соахк болх бе болаланий 67 тика, 1400 сага деарIа 27 общественни кхача кийчбу предприяти.

Торговли дегIайоалача нагIалдайна дика гIулакхаш белгалдаь вьъча цу балха хIана а кхоачашхийза долча декхараштен долаш долче кхоачамбоацараштен депутатий теркам тIаззар нов. Вахаева.

Товарооборота план кхоачашъяьц «Грознефть» объединени УРС (начальник нов. Петросов), машенякъа ОРС (начальник нов Яценко), ювелирторга тика (директор нов. Хадуева), Наурска, Ачхой - Мартана, Шелковской потребительски обществаша. Из нийсденчад торговли во вIаштIехьъяккхар, базашкара деррига товараш оборота юкъе ца оавр, товараш лоаттадечарца дика бувзаний ца хилар бахьан долаш.

Iочьда, товарооборот дегIаиргIа хьалхе чIоагIлуш яц торговле материально - технически база. Эшачча кIенигагIа я хайшига тикаш, складаш, [illegible]. Из юлта долладальгIа торговле организацеша моттигерча Советаша лертIа найда зиац централизованни капиложенех, балхана теяача седаьх, наха чубаха кIенош дутара йоагIача 5 процентий оамнашех.

ТIехье эле мара хьалъш торговле предприятеш, нах чубаха цIенош даь ирхл-ша шу хьалхачул тIехьагIа мара нь яаш уж.

Нохч - ГIалгIай гIишлошлъча управлени бахкагIа даь шу де йоазда йоаша торговли центр микрорайоне хьаьаь на йоала, хIаьта Иванова городерa тика е божабоша кхи шу совгIа да хьхкай. Геттара тIехьадалхьар Чернорочье диетически столови, аэропорта «Лайнер» ахо ресторан, универмаг горкшиторгa складаш ю вахра балхаш.

Эшшача тайпара дегIаьагIаш юрташка торговле система. ХIана а йолаш а мах бу организацеш йолла юрташ. Респотребсоюза цхьайолча колхозийн совхозийн кулгалхоша, моттигерча Советий исполкомаша йоаттIача тайпара терко йац уж дешаш кьестадара. Мах беча организацеша, городийн районийн исполкомий Советаша торговни предприятеш хинначе эксплуатаце дIалайтара лоарадчиахкара доагIар хьадехаш.

Халкъа эша товараш арахецача промышленни предприятеша торговле уж лоаттадаръ йоашт тIайдаь декхараш кхоачашдаьй. Царех я пивзавод, молкомбинат, вино - коньячни комбинат.

Къаьстта теркам тIабахийта дийцар нов. Вахаева торговле лоаттадеча товарий дикалах лаьца. Товарий дикал тахкараш торговлен йолча тоснаспекце управление соахк бытови гIулакхаш деча министерства предприятей цхьайолча наделенка хьежарп. Тийга хьча 800 хIамах киийсса ахаш брак яр, тIоарский галантерейнин 300 изделех во хьй хьина хьахержараш 200 хилар. Цу тайпара йоьхха брак хул моттигерчь кхачани промышленноста министерствой, респотребсоюза, «Грозвино», «Консервплодоовощ» объединенеш продукцена а.

КПСС обкомон республика Министрий Советон къаьстта теркам тIаьхкйт халкъа эша товараш дуккагIа арахецара. Цу хьакъа февраль бетта КПСС обкомон Министрий Советон баьче «1971—1975 шш. наха эша товараш арахецкагIа дегIадоаладарa да дезача плана сецам тIа белгалдаькхад республикерча 172 предприятех 94 мара уж товараш арахецалга вIаштIехьдаьккха ца хилар.

Наха торговни гIулакх лоаттадеча доккха дакъа кхоач общественни кхачан предприятешка. Соахк 1970 шерашa кийсьча розничи товарооборот 8,6 процента кооперация — 7,5 проценти лаккхъенаьй. ДIадахача шера общественни кхачан керда предприятеш хьайийлаьй. Столовешка, кафе, ресторанешка дукха керда технологически оборудовани оттаьй, балха прогрессивни методаш балха шерагIа юкъеяхура.

— Цунца цхьана,— йоах нов. Вахаева, — дукха кхоачамбоацараш да общественни кхачан предприятей балха. Цхьайолча предприятеша планеш кхоачашъяьц. Предприятеш чуйола дукха помещенеш цхьацкха тайпара санитарно - технически хьалаш долаш яц, лохъ я балхо культура, кийчбу кхача цкъаза дика хилац.

Мах беча, кхачан предприятешка хIанз а дIадаьккхадац хIама озача хана тIера хIама йоаккхилагIа, ийдархошкара сол мехкаш доахкига. 1971 шера 3400 толкам бича гучадьлар 1000-за советски торговле бокъонаш телхаелга. Цу тайпара ауламаш деваш уголовно бехктокхаме оавра укх шера 17 марта РСФСР. Лаккхехьарча Совета Президиума Указ арадальнад.

— Мах беча организацешка шIенкашта кхоачамбоацараш хилар эггара хьалхарча дакъе кадраш хьахаржараш царна кхетам баларен болх эсала латтарца хувзадена да, — йоах докладчико. Торговле министерства, респотребсоюза, оргий кулгалхоша тешам боацен болх хьабара кийчо йоацен нах материально - бехктохкхача балхашка хьежабош дукха моттигаш шибсъенаьй, къаьстта юрташка. Из бахьан долаш дукха растраташ хул, пачахьалкхен рузкъана тIакхувдараш гучабуьл. Торгий кулгалхой кхетадеш хила беза кадраш хьахоржачеш уж балха дIанийсъечеш керттердар ленински принцип нийса кхоачашъяр долга. Массе оагIорахьара кадраш кхетаяра, цар квалификаци экономически знанеш лаккхьяра дайш теркам тIаахийта беза.

Торговле министерства, респотребсоюза, кхыча мах беча организацеша тIагIертта къовсам лоаттабе беза лаккхе белгаладь кхоачамбоацараш дIададахара, КПСС XXIV съезда решенеш КПСС ЦК, СССР Министрий Советон «Торговлих цуи технически Iалашон товара йолча цхьайолча мерах» яха сецами кхоачашдара.

ДIахо нов. Вахаева дуцц КПСС XXIV съезда быта служба хьалхашка оттадаьча декхарех.

БархIагIча пятилетке Iалашяте дукха даьд быта предприятеш технически Iалашъяра, уш планирования экономически стимулировани кердача системагIа болх бе яьхай. Цу дерригаш йиш хилийтар наха лоаттадаь бытови гIулакхаш дIаяхача пятилетке 2,4-за дуккагIа хилийта. Бытови предприятей сеть цу юкъа 30 процент шерыъенай, юрташка —46 процент.

Наха бытови гIулакхаш дараш 1971 шера 100,9 процент кхоачашьяьй.

Цунца цхьана дукха кхоачамбоацараш а да цу балха — йоах нов. Вахаева. Кхоачаш ца ец йисай укх шера хьалхарча квартала план. Дукхача предприятешка бытови гIулакхий керда тайпаш формаш шоай балха юкъехуьлац. Дайн шоай планаш кхоачаш ца ец, наха гIулакх лоаттадара беча балха культура лаккхьелга Iалаш ца деш не Грозненски кога гIирс бу фабрика, кхыйола предприятеш.

ДIадахача шера кога гIирс тоабара, барзкъаш тегара, барзкъашта химчистка яра, трикотажин изделеш хьаяра задалеш кхоачаш ца еш йисай бытови гIулакхий министерство.

Наа бахача моттигашка, хIара колхоза, совхоза, йоккхача предприятешка бытови учреждениш хьоалла яьяна правительстве сецам кхоачашбеш бац. Дукха юрташ я республике цхьаккха тайпара бытови предприятеш меттал точкаш а йоацаш.

Къаьстта во латт бытови учреждениеш шерьяри цар наха лоаттаду гIулакх тоадари Гудермесски, Урус - Мартана, Наьсарен, Нажай - Юрта, Надтеречан, Ачхой - Мартан, МалгIабика районашка.

Бытови гIулакхий министерства хайра хIама дац шиъ предприятеш кердача техникаца Iалашъяра, балхашта механизаци яра, цуьхьа цар предприятеш болх ме[illegible] ла луш хилац.

Наха дIадехараш кIезига теркалду, бытови гIулакхий кердача формаштем тайпаштен кIезига пропаганда ю, биргакий, кога гIирсий кердача фасонаш моделехи хIаммаш ала во латт.

Шоашта эша квалифицированни кадраш, къаьстта юрташка болх бергбараш кийчбера гIулакх ледара кхоачашду бытови гIулакхий министерства. Юрташка чIоагIа эшаш ба парикмахераш, барзкъаш тегеш кога гIирс, цIагIа леладеча хIаммашта ремонт ергйоле мастераш.

ЛерттIа пайде эшац министерство предприятешка йолаш йолча оборудованех. Иштта 1970 шера Гудермесе барзкъашта химчистка яран уж дутташ йолеш механизированни предприяти хьаьй, ДIадахачи бIарччача шера из эксплуатаце дIаялара балхаш вIаштIехьдахапзар.

Горрайисполкомаша быта служба болх боагIача тайпара теркалбац, перии эша помещенеш хьожаира лерттIа оарцагIъйлац, бытови учреждениеш хьеллара помещенеш кийчъяра правительства баь сецам кхоачашбеш боац колхозийн совхозийн кулгалхой цIенхаштта бехктокхаме оазц.

Кердача пятилетке кхы а бехктокхамегIа дола декхараш хьалхашка латт бытови гIулакхаш деча предприятей болхлошта. Уж гIулакхаш делга 2,2-за лаккхе деза цар, хIаьта юрташка —3,4-за дуккагIа.

Торговле, быта учреждениеи болх тоабелга, царна хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашделга, — йоах нов. Вахаева — моттигерча Советаша бу организаторски болх дика тоабарах, цар городийн юртийн экономика, культура дегIайоаллара тIагIертта къовсам лоаттабеш хиларах тийша хургда.

Торговле, быта предприятей балхаца дувзаденна деш кастаста шоай заседанешка, сессешка дуцаш хила еза Советаш. Цига цар болх тоабара тIайо мероприятеш практически кхоачашдита ю хьажара дуккагIа юкъеоза еза депутатски актив, халкъа тIахьожамхой, Советий исполкомий комиссеш, кхьйола общественни организацеш. Наха гIулакх лоаттадеча ерригача организацеша пачхьалкхен планаш социалистически декхараш кхоачашдара торговле а быта а учреждениеи балха культура лаккхъера тIаверабеш хила беза беррига организаторски болх.

Къамелъа чакхдолаш шо дог тийша ва аьлар докладчико Ленина орден лелаеча Нохч - ГIалгIай республика, цу дакъе торговлен наха бытови гIулакх деча болхлоша СССР кьаиь 50 шу дузача цIей сийна шерра социалистически ях йоаржаь КПСС XXIV съезда решенеш кхоачашъяра лоаттабеча къовсаме керда толамаш доахаргхиларах.

* * *

Дувцача дешах лаьца содолжад йир Нохч - ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета торговлен общественни кхачани йолча массаарча комиссе председатель. Сунжески района ЦIача Эскара цIерагIча колхоза председатель Л. И. Ясинецкаяс.

Республика торговни бытови предприятеша даьхе толамаш дувцаш, — оратора белгалдаьккхар — наха гIулакх лоаттадеча сфера балхана зIамига да аьна теркал ца деш дита йиш йолаш цхьаккха хIама доацилга. Тикаешка латтараш нехаца Iимерза хиларах, доххаш дола товараш дика хиларах, бытови гIулакх делга лерттIа вIаштIехьдаккхарах тийша ба наьха салоIами цар безам ца боабелгеш, хIаьта цуцга хьежа мара дика хилаш цар балха толамаш, къахьегача овсарла.

Нийса ларкIа йиш йолаш дац хIанз а республикерга дешархоаш школашка бая кхача фосаш хилар, хIаьта школашкара буфеташ продуктанца даь-хаьнахьа Iалашъяц. Бараш хьй кхоане я, цудухьа чIоагIа лоархIаме да чIоагIлуши дегIайоагIаш хьтача организмана хьиекхача хама кхача лоаттабелга.

Цхьайолча торговни организацешта из гIулакх вIаьла теркалдо деза аьна хетац. Школьни буфетий товарооборот йоккха ца хиларагIа из болх тесса лелабу цар. Массанена а хоаш да республике шортта сом кхебелга. Аьхин из шоаш мича хьоргбо ца хоаш кул колхозийн совхозийн болхлой. Цу хана а школашка чакхвоаьча из маькера продукт атта цар буфеташка корайоагIаргьяц.

ДIахо нов. Ясинецкаяс цIенкашта критика ю потребительски обществашта цар кхаш хьайбаш лезадераш товарашна из Iалашбар бахьан долаш. Геттара во болх бу гаьнарча кхашка, фермашка къахьегарий хьашташ кхоачашде дезача автолавкаша. Автолавка тIа болх бечунга из кхача веза моттигаш белгалъеш йола графикаш хилац. Цудухьа во шийна лоар ду, кIезига яьехец автолавкашта дефицитни товараш. Цудухьа дика хIама болх ца беш цIагIа вагIачунга е спекулянтага хьалха кхоач, хIаьта болх беш воаллар из йоапаш вус кхаш беххаш доах царех кхаш лелаяраша. Даим хилаш автолавкашка минеральни хий, кхылар, хIаьта шоашта болча пайдана каст-каста кхашка балхаш дерашка юрта болабу мелараш доху.

Наа торгови гIулакх [illegible] лоаттаду тоцкаш хиннача тха массаарча комиссе гучадаьккхар складской помещени йолаш атта тика ца хилар. ХIаьта йолаш йолча складашка брах ю товараш латт. Мах беча организацей болхлоша наха дIадехараш теркал ца деш долга хьагойт цо.

[illegible] болх беш [illegible] балхах [illegible] Уж шоай [illegible] ра тикаш сакка лелаю цу чу хаттарашка. Кога гIир тоабарах шоашта баьхаьа хета мах боахкхар.

Торговле бытови учреждениеи болх тоабара гIулакх цу сферай болхлоех тийша дата йиш йолаш дац. Цар балха хаддиза тIахьожам лоаттабеш а, эшшача хана новкъостал деш а хила еза къахьегамхой депутатий Советаш, цун исполнительни комитеташ, массаара комиссеш.

Бакъда, къахьегамхой депутатий городий, районийн юртийн Советаша хIанз а кIезига теркалду торговле, общественни кхачаца наха бытови гIулакх деча сферай предприятей балхаца дувзаденна дешаш, цар болх тоабараш уж дегIакхувлараш де дезар дац. Наха гIулакх деча прогрессивни балха методаш юкъейоаллара а доагIаш дола новкъостал, дац, торговле, быта предприятеш кадраша чIоагIъяра доп тесса дезал.

* * *

Прениеш эттара хьалха къамелъа де доц лу депутата, КПСС Грозненски горкома хьалхарча секретара Н. Я. Правеньшена.

— Новкъостий депутаташ! Советски нахьа вахара хьая тоадара белгалъача йоккхача программа тIа лоархIаме моттиг дIалоац торговлен общественни кхачан. Из дош теркам тIабахийта дийцар КПСС XXIV съезде, СССР-а РСФСР-а Лаккхехьарча Советий сессешка.

ДIадахача шера 13 керда тика, общественни кхачан 10 предприяти, быта учреждениеш хьайийлаьй. 15 миллион сом лаккхъенаьй товарооборот, хIаьта бытови гIулакхаш лоаттадалга—8,7 процент. ХIанз наха гIулакх лоаттадеча сфере болх беш 10 эзар сагIа саг ва.

Соахк товарооборота план кхоачаш ца еш йиса цхьайола торговни предприятеш, планагIа доагIаш йиначул 158 эзар сом кIезигагIа цар наха лоаттадаь бытови гIулакхаш. Цхьайолча тикашка эшаш дола товараш, кхачан предприятешка чам бола кхача хургбола гIулакх Iалашдаь дац. Каст-каста нийсху торговле бокъонаш телхаеш, наха Iимерза гIулакх ца деш, пачхьалкхен рузкъана тIаккувлаш.

Парте городской комитетон горисполкомон уж кхоачамбоацараш шоай балха хулийташ бараш бехктокхаме укх. Цу дешаех лаьца дуккказа дийцад активашка, коммунистий собранешка.

Бакъда торговлен общественни кхачан предприятий болх тоабара цар база чIоагIъяша, уж технически лерттIа Iалашъяьхва яргъяц. Нах бахе керда микрорайонаш хьаъьеча чIоагIа тIехьаус торговни предприятеш хьеллара гIулакх. Кердача микрорайоне 5 эзар сат вах, хIаьта торговни центр хIанз а болх бе йоалаийтаац, е цхьан горисполкома средствах доацачa хана яь яккхa йиш хургъяц из. Цу хьакъе республика Министрий Советагара новкъостал эш тхона.

— Наха лоаттаду бытови гIулакх тоалелга чIоагIа лоархIаме кхетам леладу партен правительства — йоах республика бытови гIулакхий министра Г. И. Пиарчаев.

1971 шера план кхоачашъяьй министерствана предприятеша. Наха лоаттаду бытови гIулакх республике 11 процент дегIаденад цу даькъе юрташка дер — 13 процент. ДегIаденад наха барзкъаш тегилга, барзкъашта басараш делга, кхидар.

Бакъда гIулакх деча сфера культура лоха я, къаьстта юрташка. Кхоачашьяц барзкъаш, кога гIирс, мебель, трикотажин изделеш, бытови прибораш тоаяра плав. Каст-каста нийсху заказаш хиннаяьхе кхоачаш ца деш, баьча балхах боагIачул совгIа маьхаш доххаш. Наха юкъе быта сфера гIулакхашта пропаганда алга геттара во оттаьдаь. Министерства предприятеша кхоачашъяьц укх шера хьалхарча квартала план.

Оаха кхетаду бытови гIулакхаш дуккагIен диканIен лоаттадара лаккъера тхоашта хьалхашка латта декхараш чIоагIа бехктокхаме долга. ПятилеткагIа бытови гIулакхий боарам 17,5 миллион лаккхе беза.

Юрташка быта сфера дегIайоалаяра шерра дакъа лоацаш я Сунженски. Гудермесски. Наурски районийн «Грозвино» объединенен колхозашa совхозашa. Массанена хоаш да юрташка бахачарна бытовни гIулакхаш кIезигагIа лоаттаделга. Цар бытови хьелаш городе бахача наьха дараша дIагIертташ хилийтара дукха де лекхарийна ч колхозаш, совхозаш. Цу гIулакха цхьалаш партийни органий теркам эш.

ЧIоагIа во латта снабжени егга. Оаха хьадехар 40 процент мара кхоачашдац. Цу деррига дукха халонаш оазийт тхога.

Гарга гIертад СССР 50 шу дуза дата. Цу цIей сийна тIайбе декхараш кхоачашдара наш кхобергба бытови предприятей къахьегамхоша.

Трибуна тIа я депутат, Грозненски района «Горячеисточненский» совхоза комбайнер К. А. Дудуркаев.

—Быт вIаштIехьъяккхарга хьежа лакха хул наьха къахьегама овсарле — йоах оратора. — Цу хьакъе дукха керда эргалонаш хиний Грозненски районе укх тIеххьарча зама. Йоккхача АтагIа, Алхан-Кала керда тикаш хьайийлай. ДIахо лаккхерга оаха торговле, бытови учреждениеи балха культура. ХIара шера кхоачашъю района товарооборота план.

Цунца цхьана бегалдииза дарг дац торговлен бытови учреждениеш болх беш [illegible] балх [illegible] да [illegible] ла товараш. ХIаьта шура, дулх, чкъьарий дIалла хулаш дац, [illegible] хеннахьа хилаш маьхх. Юрташка бахачаь полсобни боахаш хьараш далаш гIулакх. ГIишлои кхачыдара хьатIабьахка болх беш бола хьахаргой, лораш уж продукташ йоацаш бус. Уж шаьа дукъьа, кхыдола хIама яйшача городе бaза безаш хул нах.

Цу хьакъехьара тхо претензеш кIезига теркалдье торговлен бытови учреждениеи кулгалхоша.

Шиъ къамела чакхдолаш нов. Дудуркаевас тешам бoлар КПСС обкома, республика Лаккхехьарча Совета Президиума районa къахьегамхой мехка юбилейна толамаш доккхагIоргхиларах.

Къамаьл де дош лу депутата, республика торговле министра Ф. В. Мирзоева.

— Торговли предприятеш дааш хила еза, — йоах оратора,— наха дIадехарашка хьежна шоай болх вIаштIехьбоаккхаш. Цхьабакъда практике гучалуьъ из цар дош доацилга. Дуккхьа «Роскультторга» базе наха хIанз дIаелла доаца 1 миллион сома маьхх товараш кхайийна. Шоай планеш декхараш кхоачашдаьяр дIадахача шера универмага, столовей треста, горпромторга.

Из деррига тхо бехна хиннадац. 1971 шера республика промышленность 1700 эзар сома маьхха товараш на душ йоазй тхона. ХIаьта тхона хьалуш дола товараш хила дезача тайпара дика дац.

Наха чIоагIа эшаш дола товараш арахецара йоашта кьалкашка оттадаь декхар кхоачашдеш яц цхьайола промышленни предприятеш.

Торговле база мела я. ДIаяхача пятилетке керда мах бу предприятеш хьеллара хьахьомадаеча ахчах 2,5 млн. сом пайда ца эшш дисар. Горисполкомашен райисполкомашен чIоагIа тIехьадоах керда торговни объекташ хьеллара, царна эша участкаш хьахьоастаьра гIулакх, керда хьалкеча цIеношка хьалхарча этажашка тикаш хургйола гIулакх Iалашдаь. ХIаьта каст-каста нийсху тикашта ша помещенеш кхача предприятешта дIателаш.

Социалистически декхараш кхоачашдара дукха мероприятеш белгалъяьй наха лоаттаду торговле гIулакх тоадара, помещенешта реконструкци яра, реклама кийчъяра, тикаш самообслуживане хьсале болх бе дала. Цу гIулакхаша торговле культура айю.

СССР 50 шу дизара наькъадоланш де мел дезар деррига оаш торговли кхы а дегIайоаларда.

Трибуна тIа ва Шалъа района Курчалоевски юртсовета председатель А. В. Диниев.

— Тха юрта эргаленаш хьийлай. Ленина цIерагIча колхоза чоттерIа юкъера ашила, берешта вела хьалъьяьй, культура ЦIенна реконструкци яьй.

Сельсовета долаш тIарча предприятешен организацешен 1971 шера производственни задани толамца кхоачашъяьй. Колхоза планал 32 процент совгIа декхар элат, кхоачашйир дулх, шура, шекара свекла, баьпидараш доналара заданеш. ХIаьта Шалъерча МРО дIадахача шера итогех бургроссийски яхьашка хьтаьвом кхерах Шiа байрах аьар.

Вахача наьха культурно-бытовни хьашташ чIоагIа айденад. ХIанз колхозхой цIеношка электричество, радио, телевизораш я. Тха юрта хIара шера дуккагIа хул бытови объекташ. Дика дар цу тайпаре хьалаш района ерригача кхача юрташка даларе. Дукха хе я Майртупе хьалъь тика болх ва беш латта, хIаьта цхьайолча юрташкара [illegible] ну гIулакха пайдане йоацача помещенешка я. Тикашка нигтаьха мара гаи наха чIоагIа эшатташ дола товараш.

— Укх сессе дуцвар чIоагIа лоархIам болаш дош да — аьлар депутата, КПСС МалгIабика горкома хьалхарча секретара Д. П. Саньков.

Вай массина дика кхетадаш ва торговле, общественни кхачан, быта, коммунальни боахама, пассажирски транспорта балхa лерттIа вIаштIехьбаьаккха хуле наьха кхоа, къахьегаран саьлIаран дика хьалаш хьаде йиш йургйолеш. Цох ходдамболаш хьйцар шоай доклада тIа нов. Вахаева.

Тха районе торговле болх тоабара белгаьла болх баьб. Керда тикаш, бытовни кхача кийчбуи предприятеш хьалъьяьй. Бакъда из болх тIехкарча декхарашa дIадехача тайпара тоабара кхы а дукха де деза. Цох лаьца дош дийцар оаха горсовета сессе а. Тха город хIанз 52 процент мара Iалашъяьц торговни предприятешца.

Тха городе чIоагIа универмаг, ОРС-а база, холодильни камераш, овощехранилище эш. ДIаяхача пятилетке ОРС-а материально-технически база ярaк приказ техадар «Грознефть» объединене гIолла. Цох хIама хилазар, хIанз юха дIаяздаь из база укх пятилетке йойла аьна.

1968 шера деш хьальеш латт МалгIабика шурий завод. Иштта эшаш я тхона рынок а. Дукха кхоачамбоацараш да бытови гIулакхаш деча а. Наьха хьалаш тоадара тхона новкъостал де декхарийна ба «Грознефть» объединене, юрта боахамен бытови гIулакхийн министерствой, респотребсоюза кулгалхой.

Цар из дарга хьежна вьттув баргба тха къахьегамхой КПСС XXIV съезда решенеш кхоачашъеча.

Трибуна тIа я Грозненски универмага совше зевелущи Г. П. Шевченко.

— КПСС XXIV съезда решенеш кхоачашъеш Грозненски филиало белгтала болх баьб халаса товараш доххара. 1971 шера товарооборот 11,1 процент лаккхьенаьй цул хьалхарча шерал кийсьча. ДIаьнга хертале 2,8 [illegible] [illegible] товараш [illegible].

Тха [illegible] торговле [illegible] формашегIа болх бе яьна яле а хIанз а чIоагIа яло ов оаха цхьадола товараш ха хилар бахьан долаш. Цудухьа яйдархошка дIадохараш кхоачашде могаш тхона. Дерригача Iаь маIача наьха чутеннахьа дукха барзкъаш хилайзар, иштта йоацаш я берий комплекташ кога гIирси, барзкъашта атта хьыкаш, гитараш, кхыдараш.

Тхона хьетала цхьадола товараш къахьарча фасонагIа деш эсала халара наха дIайидац. Соахк Грозненски кога гIирс беча фабрикера хьаденица товарах 12,4 эзар сома маьхха дараш брак де дийзар. ХIаьта тикашка баьхкача йiдархоша из иштта хиларах тхоах бйц боанх. Тха белкагIа нийсху кхоачамбоацараш а кIезигé дац. Уж дIадаха дезалга къуладу оаха.

Шиъ къамел чакхдолаш нов. Шевченко тешам болар универмага коллективо шера шиъ хана хьалха кхоачашъярца СССР хьакь 50 шу дузача дер сийна шоаш къахьегама совгIаташ кийчдергхиларах.

Къамаьл де дош лу депутата, Гудермесски локомотивни депо слесара В. М. Винниченко.

— ЧIоагIа доган айдена къахьегаш бе советски нах кIаьдагIча пятилетка задани кхоачашъяра, халкъа материально а культурни а хьал тоадара, — йоах оратора.

Бехктохкхама декхараш хьалхашка оттадаьд КПСС XXIV съезда торговлен бытови болхлошта. Кердача пятилетка хьалхарча шера итогаш хьагойт наха лоаттаду торговле гIулакхаш дика тоаденнилга. Гудермесски района юртайна укх тIеххьарча хана массеих тика, [illegible] столови 12 бытови точка хьалъьяьй. Наха чIоагIа эшатташ деча продовольстви а промышленни а товарий ассортимент шершъенаьй. БархIагIча пятилетке товарооборота наха лоаттаду бытови гIулакхаш цул хьалха дIаяхача пятилеттечул шоазза дуккагIа хилар.

ХIана цох кхоачамбь Iе йиш яц. ТIагIертта къовсам лоаттабе беза торговлен бытови дола цIенхашттера кхоачамбоацараш дIададахара а. Аьхке мара хьаела баьдадараш хилен городе. Оаха дех республика Лаккхехьарча Советагара тиницига баьцадараш хранилище хьальеш газированни хий дохка автотележкаш хьоккхеш торговле министерства декхарийла алга. Гудермесски райПО кIезига Iалашъю товарашна респотребсоюза а. Цу хьакъехьа а гIо эш тхона.

Шоаш ца наха деш дола гIулакх тоаларан шоаш тIайбйа социалистически декхараш кхоачашдаре Гудермессерча торговлен кхачани бахлоша шоай ниш хьаьара кхьдерг ца хиларах.

— Дaим лаккхлуш йоагIа тха тика товарооборот, тоалуш латт балха культура, цудухьа шоашта эша хIама хьахаржира хIанз кIезигагIа ха йоаю юрталоша — аьлар Наьсарен района Суровтiарча продовольствении тика заведующа А. Д. Богатырева.

Тха коллектив шиъ социалистически декхараш кхоачашдеш а. ТIеххьхоачашъяьй оаха укх шера хьалхарча квартала план а. Из дуккхача даькье тха боллалой квалифицированни кийчо йолаш хилар бахьан долаш хиннад.

Товарооборот дегIайоагIалга эшаш дола товараш тхона лоаттадарга хьежжа мара Iалашде йиш яц. Укх тIеххьарча хана юкъярчал доацкаш базера товараш хьайийла дaьнад тхо. Из кердадар тха балха чIоагIа хьтув йоалийташ, ле, хIаьта транспорт беза найда эшаш хилча мах бер[и]й дукха ха кхою цу гIулакхо. Бакъда, тхона ца доагIа бахьанех цхьайола оттобе безаш товараш хьахеча тугаш яц. Иштта, рыбкомбинат декхарийла я тхона чкъарийн кoнcервни лоаттае, бохъда цо из дешдац.

Тха тика чу холодильни оборудовани ва хиларех кхьакии Iкхел лу системa ца хиларах Iабо дукха товараш телл. Из системе оттаяра тхона новкъостал де деза «Электроинструмент» — заводен трикотажни фабрикаш.

Районе дахаш дaла а бахача наха кхьмиттел хьахе а байнехараш, оаш лоаттабе вIаштIехьдалаш тха из продукци Наьсарен совхозашa кIезига кхоаш хилар на хувзадена. Райисполком, кхьйола организаш цу гIулакха оарцагIйоале бахьадараш сом дуккагIа кхебелга Iалашдергда бехамаш. Шиъ боллалой бахача тха юрта торговле помещенеш хьалъяра йоакхо елга «Экажевский» совхоза декхар да. ХIаьта тхоай юкъе оаха шиъ кIа мах кхоачар дергда нехе дIадехараш диккагIа кхоачашдара.

Трибуна тIа ва депутат, Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума председатела заместитель, респотребсоюза председатель М. А. Мамаев.

— Новкъостий! Советски наьха вахара хьалаш тоадара партен правительстваш Iалашъяте чIоагIа йоакхо ела хьагойт дукха ва йоалийш баьча торговли тоаяра из технически Iалашъярен хьакъехьарча сецамо,—йоах оратора. Цо тха потребкоопераце болхлошта хьалхашка КПСС XXIV съезда решенеш кхоачашъяре дегIайола наьъаш белгалдаьккхар.

Советски саг чамболашагIа беле кхача баь, хоза товари дикен бapзкъа тIадувхаде безам болаш ва. Из цун бокъо я. Кердача пятилетке дика дуккагIа арахецаргда тайп-тайпара товараш, барзкъаш, кога гIирс, кхыдараш.

Укх тIеххьарча шерашка потребкооперацера товарооборот дика лаккхъенаьй. Дуккхьа дIадахача шера 1970 шерачул 7,5 процент дуккагIа дехкад товараш, хIаьта юрташка бахачарга — 10 миллион сом тIех. БархIагIча пятилетке пачхьалкхено йоккхий капиталовложенеш хьенкхьяй торговле [illegible] [illegible] [illegible] бен [illegible] дакагIа вIаштIехьбаккхара.

Цхьабакъда де дезараш кхы а дуккагIа да. Из дика хьахьоих республика Министрий Совета председатела нов. Вахаева яьча доклада тIа йоалаьнеч информаци а. Оаха ерригa бакъъаь хьатIаш тIаьнта ю критика. Тха балха дукха да торговле бокъонаш телхаярца, общественни кхачан предприятешка шоай декхар во кхоачашдарагIа нийсденна кхоачамбоацараш. Цу хьакъе доагIаш дар хьдийдахар оаха ну гIулакха бехктокхаме болча наьгара.

ХIанз тха болхлошта чIоагIа лоархIаме да хьатIаьттай. ДIадалуш латт бIаьстие кхашкара балхаш. Кхаш леладерий хьашташ кхоачашдара районашка автолавкаш яхийтай, механизатораша эшаргдола товараш Iалашдаь дIаоттадаьд. БIаьстин аьхкин юртарча наха лерттIа торговни гIулакх лоаттадара хьалха белгалдаь жимарал совгIа кхы тIа гIулакхаш белгалдаьд.

Потребкооперацие бaхло [illegible] вахара дукха оагIонаш чулоац, цудухьа хайш цар гIулакх теркалдеш хила еза партийни советски органаш.

Къамаьл де дош лу депутата, «Грознефть» НГДУ оператора В. А. Любимовайна.

КПСС XXIV съезде нов. Брежнева яьча доклада тIа торговлен бытови учреждениеи болх дикка тоабеш бер из хилар белгалдаьккхад.

Гарагорски аьача болхлой поселе, района юрташка укх шерашка дукха керда тикаш, столовеш, берий яслеш, бытови предприятеш хьийх бе йоаланнай.

Из дукха ха ала йиш яц. Тоъам ба соахк юкъера лаьрхIача районе дIара сига, аь бытови гIулакхий 1,87 сомагIа мара дIа ца кхаьчалга белгалдича. ПланагIа лоархIачул кхоасе гарга кIезигагIа хул из. Хьалъе лаьрхIараш 14 бытови пункт яр, хIаьта хьалъяраш 4 мара яц. ХIанз а тIехьа Наурски МалгIабикен быткомбинатий балхах тайпа да тха районерча наьха хьаштаг кхоачашделга. ХIаьта уж оаха кIадехараш теркалдеш бац. Кхо шу да районни центре быткомбинат хьалъе йолаьь.

— Тха массаарча комиссе торговлен бытови предприятей болх тахкачул тIехьагIа цхьадола кхоачамбоацараш гучадаьхкад —аьлар къахьегамхой депутатий Ленински районни Совета торговлен общественни кхачани массаарча комиссе председатела, кооперативни техникума директора Ш. И. Курсаева.

Комиссе шиъ заседанешка дийцад къаьркъаш доххарах, торговлен общественни кхачани предприятей балха леламах дола дешаш. Цига белгалдаьккхар торговле бокъонаш телхаелга. Калинина поселкен микрорайоне кIезига я торговни предприятеш. кхьиттал эшача хина хьазна маьхх тилаш цига бахача нaхe. Оаха дех Калинина поселкен Первомайская улицагIен йоккхий тикаш хьалъелга. Сиене еза микрорайонера торговни центр йистенккхара балхаш а.

Тха комиссе чIоагIа теркам тIабахийт торговле прогрессивни методаш балха юкъеяхьара гIулакха. Иштта Калинина поселкера № 8 йола тика самообслуживане хьесане болх бе йиначул тIехьагIа товарооборот 25 эзар сом лаккхъелар.

Къамаьл дош ва депутат, Ачхой - Мартана района «Овощевод» совхоза тракторист А. Аскабов.

— Тха районе 50 эзар гарга саг ва. Царна лоаттаду бытови гIулакхаш товара цхьайола предложенеш ала безам ба,—йоах депутата.

Эггара хьалхе де дезар да районни универмаг, ресторан, гостиница хьалъяь йоаккхилга. Ерригача районе шя столови мара яц. Районе бахача наьха хьашташ кхоачашделга дукхача даькье тха райПО холодильни оборудованеца Iалашъенна, цун материальни база чIоагIъяша дувзадена да. Оаха дех респотребсоюзагара из оборудовани оттаелга, царна керда автомашенаш дулга. Районерча цхьан быткомбината тха хьашташ кхоачашдеш. Укх шера быта ШIа, бачч хьалъергъа, газ чукъдергъй оаш дувзар, хIанз цох хургдар хоаш дац.

Трибуна тIа ва Наурски райисполкома председатель З. К. Дакаев.

— КПСС XXIV съезда решенеш кхоачашъяра тIагIертта къахьегаш ба района къахьегамхой. Розничи товарооборот 61,7 процент лаккхъенаьй. юкъера лаьрхIача хIараннига 305 сома маьхха товараш деккаа. ниен 306 сом йолча. Юрташка керда хьалъяьй 18 тика, 6 столова, бытови гIулакхаш дутоцкаш 23 хинича метте хIанз 40 я. Районни центрерча а юртайнарча а торговлен бытови предприятей материальни база чIоагIъенай.

Цунца цхьана кхоачамбоацараш а да торговлен бытови предприятешка. Тоъам бац культурно наха гIулакх де хоргдола квалифицированни болхлой. Ерригача предприятешка кхоачашъяц шоай заданеш. Керда хьалъю мех бу учреждениеш хIанзарча декхараша дIадехачуа тайпара хилийтар дуьхьа респотребсоюзо юртарча торговли цIен типови проект оттайоре дика хургдар.

Районни Советаш а тха депутаташа а хьинар яходергдаш наха гIулакх деча сфера болх тоабара, наха дIадехараш кхоачашдара оарцагIдоахаргда тхоай низаш.

* * *

Дийцача дешах лаьца хоадамбоала сецам тIаьйцар сесси.

Ядерни реактораларде тIа кьаьнь дешара - тохкама центр тIаьхьиттай Московски инженерно - физически института Iилман «арсеналаь».

Керттерча реакторал совгIа дешара-тохкама центре болх беш я яхьыкка шиъ тайпара «минире-актор» — «Лада». Процессий физика Iомае ларьхIа и кх. Студенташ гIулакхь нитта болх беш я излученешта концикрования ю лабораторк а экспериментальни результаташта обработка ю вычислительни машен а.

СУРТА ТIА: эксперимент сил латт.

В. ЗУФАРОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

НАЬХА ДАГАРДАР ХАРА

Идеологически политически балха дукха формаш я чIоагIа пайдана йолаш. Царех цеI хет соьа дукха ха йоащаш МалгIабика районе дIайолаьь кулгалдой, партийни болхлой нах бахача дIа а ухаш царна буйзам доиттабеш йола форма. МалгIабикхой опыт кога а еш, из шерра дIайоаржае аьнна КПСС обкомо соцам баьчул тIехьагIа оьзе а дIадолаьдир из гIулакх тхоай районе. Цу хана даьр ихезза юрташка хиннаб тха районе мел бола кулгалду болхлой. Уж хиннача юрташкара хьауxаш йола жалобаш, дехараш кIаьигденнад. Тамаш а ма. Цига шоецика корадаьр дIаяз а дийя ию-шоай инстанцешка гIолла сиха чакхдоаких кулгалхоша.

Дукха яздир хьалхагIа Дошлаьь-Юрта бахача наха тика болх беш яц тха, хала да тхона кIама йиа дIа-хьа аха яхаш. ХIьта а эргдоалаш хIама дацар. Цар хьаухийта жалобаш инстанцера инстанце я ухаш леллаще а ха дIайодар. Бакъда, дукха ха йоащаш цу юрта баха нах болча кулгалхой баханул тIехьагIа эргадаьлар гIулакх. Цхьа-шя дя мара эшаизар из проблема дIаякхара. Дукха я нитта сиха нах гIулакхаш даь, цар хьашташ кхоачашдаь моттигаш.

Увза а ца луш хьаьккаштта хьеоал наха шоашта дагадар, хетар, къувлар. ДикагIа боаз районна кулгалду нах, цар бокъонаш. Кулгалхошта а чIоагIа пайдане гIулакх да из. В. И. Ленина нахацара буззам чIоагIа делабе яхаш хьолхабаьха хьехам кхоачашхилара-ихьа масал лаохIа мегаргдолаш я из форма. Партийни, советски болхлошта, кулгалхошта дикагIа боаз нах, цар хьал, вахар. Из довзарга хьежжа мара вIаштIехь мича боал царца Цу кхетама, политически болх а.

ХьалхагIа шоаш ца кхеташ хиннача дукхача дешашта дук тIа боал нах района кулгалхошца беседаш яьчул тIехьагIа, дикагIа кхет района хьалхашка латтача дехарех, кхыдолча гIулакхех.

Цу тIа цхьаькха а да белгалде деваш. Дукхьал культурно-бытови кьашташ кхоачашдара наькъаш лехе Iаш нитта вIашагIбетталу нах. Эггара тешамегIа, дукхагIа опыт йола пропагандисташ хул района кулгалхоех цар цига йоаккхача юкъа. КIоартта, цхьабакъда эттагIа нахь кхетаергйолча тайпара юкц цар КПСС XXIV съезда, КПСС ЦК ноябрьски Пленума (1971 ш.) материалаш.

ХIанзарча юрташка бахе нах паччахьалкхен лоархIам болча политически а организационни а гIулакхех кхеташ ба. Дукха предложенеш тех цар совхозашка къахьегам дикагIа вIаштIехьбаккхарах, социалистически яхь кердача новкъа яккхарах лаьна.

Из болх тIехь-тIехьа кхи а тоалургбола наькъаш гучадула тхона. Юкхьенна КПСС райкома, райисполкома болхлой вIашагIа кхийте дIаболхар моллагIа графика тIа белгIальача юрта. Цига массехк цIеношкара нах хьагуд а бийя шоай гIулакх дIахьора, кIаьта Наьсарера юрташ кхычахьара ираш сания йоаким йоакка я. Дукха нах бусар хьа ца боагIаш а ца боахкалуш к. Района кулгалхой группа йоакха шича зулар — из бахьан долаш ниа кIахкечашар берригача малаа кхета, царца дагадаьла. ХIанз дена дIа оахь лаьрхIад райцентрера дIаболача группах юрта чу мел йоагIача вIамигача, йоккхача организацей, учреждений, цфолай кулгалдой, специалисташ тхоеx хьабетта. Дукха хаттараш хул нецьа педагогашка, лорашка, профсоюзни болхлошка, кхыча специалисташка.

Юстара хургбац тха балха района культура болхлой а. Тха группаца юрташка дIа-хьа ухаргба уж а, концерташ уттадергда, наха ялачунга ладувгIаргда. Хьинаре дакъа доацаш хургьа цу лоархIамеча балха юрташкара парторганизацеш а. ХIанзалца юстара яр уж.

Тхона дика тIехьале йолаш форма хет нитта нахаца лоаттабеча буззамех. Цудукха творчески вIаштIехьдаккха гIерт тхо из гIулакх.

Д. ДАУРБЕКОВА,
КПСС Наьсарен района пропаганди агитацеи отдела заведующа.

ТОРОНАШ ЙОЛАШ Я

Бlаьсти дергдолча балхашта кийчо ярех пятилетка шоллагIча шера тIаийца социалистически декхараш кхоачашдеча парторганизаце декхарийн хьакъехьара дош кхьа бахьан долаш оттадаьдацар дувца Мекжинске цIергIча колхоза коммунистий йийлла кьча партийни собране. ВIалла ца хиннача тайпара шийла Iа деиа хилара хьийбаш леладераште меттел, кхашка болх бераште а йоккхий халонаш тIаоттайир. Хьийбаш леладераште тIаьтта халонаш доакъара запасаш кхетамца а кхом беш а вIаахийта езаш хиларца, помещенеш йIайха хилийта езарца юзаенна хиннаяле, кхашка болх бераште тIаьтта халонаш кертгерча дакъе дIадув фу Iалашде дезаш хиларца юзаенна я. Бlаьсти де меттел дохьадаь дайна гурахь дIадийнача алата метта дIаде а хьоачай хургболаш Iалашiде деза фу. Цул совгIа фе дIаьхдениа хиларца дуваадения на берригла болх, бlаьсти дIадув шйт геттаре лоацача хана дIадийла даккха а деза.

Колхоза коммунисташи парте боаларий активом оттадир из болх толанца чакхбаккхара хьалде доле гIулакхаш. Ценхаштта а гIулакхаца а дир цу хьакъехьара кьамаьл.

—Эггара дукхагIа вай даккха йиш йола ялат 3800 тонн я, — яхаш белгалдоахар ший доклада тIа колхоза председатела Липукоза Зинаида Яковлевнас. — Из да вай Iалама хьалаш дика долаш денача шера даккха йиш яр. ХIаьта укх шерах аьлча, вай даккха деза 4300 тонн е 500 тонн дукхагIа ялат. Гурахь дийна ялат пхьайолча моттигашка дайна хилар кхета а лен, нитттал ялат даккха торонаш йолаш йий аьнна лаьча хаттара а аьнна майрра жоп делар собране хиннараша.

Эггара хьалха керттера чIоагIало дуаш чIоагIа хьувкьаш йола культураш дутем ялата хьажкIашиш дукхагIа дIае лерхIарна. Дуга 31 гектара тIея хьажкIаш 200 гектара тIен дIае лерхI.

Уж культураш иззал долча лаьтта дIаелла кхоачаболаш фу да колхозага. Дукхьал фуна лаьрхIа юргIолча участкашта эша элитни е хьалхарча репродукце фу мара эшац.

Эггара краг1дола дош да бlаьсти кхашка балхош даре эше техникех кхыйола кечалащи кийчьар. Бlаьсти 400 гектар лаьтта аха, алба ахача иззамиссел долча лаьтта дискования е, эшача мяха бахкха, культивацин е лерхI. Уж балхаш дара мел тракторащ, кохараш дискови а вещта а махкаш, культиваторащ эш овладалинзар колхоза керттерча агронома Цой Михаиля Семеновича а е комплексни бригадий цхьаниа бригадира а.

ХIаьта бакъ ма дий органически минеральни удобренеш яькха лаьтта тоIа да дича дутем хьажкIашш дика хьувкьарг ца хилар. Уж культураш дIахоаргйолча лаьтта 5 эзар тонн шира кхо дилла лерхIадар. Бакъда хIанзалца цхьа тонн а йиллаац.

Дикка дикагIа тоае езаш яр хий лехка сеть а. ДукхагIйола оросительни сеть кийчье еза, из кийчьеча мел, нахи техникех эшаргъя хоаш дац.

ХIаьта фу дергда ах гектар е кIезига дукхагIа лаьтта долча участкаш тIа? Цукиа нийса жоп лу жа леладеча зоотехника В. И. Лехачевас.

— Цхьан тайпара долча е дукхалга хилача цхьа боарам болча жена хьалхара бехктокхаме я тхо долча цхьа группа е цхьа саг. ХIаьта малаа вай кхоабар аьнна хажьо цIи яьккхача лаьттана хьалхара бехктокхаме вар? Цхьаккха а вац-кх! Кхашка балхаш деча звеньевой система дIа хIана яьккхай вай? Цу вокх кхайна хьалхара цхьаккха а хIана вац вай персонально бехктокхаме?

Лаьтта бахьан бехктокхаме волаш а цук йоаккхо еш а саг ца хилар бахьан долаш репей аха оасара буц тIаьрина пайда ца эшаш дукха лаьтта да колхозе. Лакха, ца чIоагIа болаш, йоакха, шера лоржаш йолаш, чIоагIа ебаш, кIаргхалаш доакха оасара буц я из. Из бахьан долаш дукха ехай доаду вай, по бIеххарах паччахьалкхенга дохьача тIан мах лох а-душ. Цу лаьтташка культурин баьцаш дIа а йийна общественни хьийбашта доакьар даккха мегаргдацар?

ТIехье а ца тетташ из де лаьрхIар массане а.

Коммунисташи парте боацараши цIенхаштта тохабалийтар тракторащ хьалхарча а шоллагIча а бригадашка вIаштIехь ца хилара. Царех дукхагIьараш болх беш а. ХIаьта мишта бу пар болх, мел хананца бултуогба царге из, бIаьстанара балхаш шерра дIадоладелча фу дулургда царга? Цу хаттара жоп лац цхьаьне а, хIана аьлча технически гIулакх, график, цу а вокх тракторо баьча балха учет лелаш.

Дуга, ялата хьажкIаш чIоагIа дукхагIа дIаер, техника, лаьттана болх бу кхийола кечалаш кийчьеча йола цIенхаштара кхоачамбоацараш дIедахар, бlаьсти кхашка ду балхаш чакхдехар, хий дехка сангараш цIенъеча леш дола балхаш сиддар, кхашка органически удобренеш яхкар, комплексни бригадий кулгалхой а кертерча специалистий а хургбола хьувкьам бахьан бола бехктохкам лакхбар — уж а колхоза кхашка ялат хьувкъадергдола резерваш. Царех бизза пайда эша а беза. Цунах хилар колхоза юкъарча партийни собране кьамаьлаш.

К. ФАФОНОВА,
Шалковской района юрта бахама управлене керттера агроном.

ХЬАЛХЕХЬА А КИЙЧЛУ

Укх денощка йоккха заседани хилар Ножай - Юрта райисполкоме. Района ерригача организацешкара, учреждененешкара баьхна кулгалхой, политинформатораш, агитатораш бар улхаза.

Гулбеннараша райисполкома председатела заместитела Бетилгереева дийцар района къахьегамхой Ерригсоюзни субботнике арабовла кийчбалара хьакъехьара дош.

Цига белгалдаьлар цу дийнахь де лерхIа балхаш. Района ерригача коллективаша ара а яьнна, общественни зданешта ремонт ергья, кIир тохаргья, эшача басар хьокхаргда, юртера кьыкъаш тоаяергда. Ножай - Юртара Грозне болача новкъа шинна а онгIоракьа кхо километр дIовхал долаш бIарийн боллийн гаьнаш дIайогIаргья, нитта кхьлола балхаш лергда.

Субботнико араволa лерхI 840 саг. Цу дийнахь шоаш даккха лерхIа 3 эзар сом ахча йеслагIча пятилетка фонде дIачулала чIоагIдаьд Ножай-Юрта къахьегамхоша.

Нитта кийчлу цу юрта баха нах 15-ча апреля хургдолча Ерригсоюзни субботника.

Б. ДЖАМБОТОВ.

МЕХКДАЛЬТТА ХЬАДОЛАДЕННАД

СТРЕЖЕВОЙ (Томски область), 3 апрель. (ТАСС). Тахан болх бе йолаеннай Александровское — Томск — Анжеро-Судженск мехкдаьтта провода мехкдаьтта хьаузза керттера станци. Цо Iалашдергда хIанзка хьалйиза яьннача шийтайпарча трубопровода ерригача 800 километр йIьыхача трассе йолла кхача доагор хьаувзалга. Керттера станци — цу тайпарча гIирсашта юкъе мехка эггара боккхагIбола инженерни гIирс. 100 гектар дIалоац из тIайолча моттиго.

Курски магнитни аномале ресурсех пайда эцаргболаш йоккха Лебедински горно-обогатительни комбинат хьалъеш латт Белгородска областе. ХIара шера укхаза чакхйоахаргья итташ миллионаш тоннаш кварцитий.

Ерригсоюзни ударни гIирс хьалбераша, СССР хьаьн 50 шу дизара сийна къахьегама веяте а этта, яхь лелаю горно - обогатительни комбината керттера гIирсаш хана хьалха хьалдаь дагар дукха.

СУРТА ТIА: Лебедински горно-обогатительни комбината обогашени оча фабрика колоннаш вIашагIйоахкаш латт.

О. СИЗОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ВАХЕ—СИЙ ДОЛАШ ВАХА ВЕЗА

Вай хана къахьегамо бешийт нах. Дукха ба вай республика промышленни предприятешка, колхозашка, совхозашка къахьегамо сий даькиха нах. Шоай цIераш дIайоазийтараштa юкъе дукха ба яхалнах.

Царех а Сунженски района «Красная Армия» яхача колхоза доярка Климатова ПаьтIамат.

Района дояркашта юкъе хьаржача социалистически яхье хьалха хаттар я Климатова. ДIадахача 1971 шера Климатоваси Рыбалко Марияси ше леладеча доадах кIара Iаттагара юкъера лаьрхIача йиъ эзар килограмм совгIа шура яьккхар. Уж шиъ мара яцар доркашта юкъе нитта лакха толам баьккха.

Дикача толамашка кхаьчай Климатова болх беш йола коллектив укх шера яьржача социалистически яхье а. Боахамо массален хьалха. В марте кхоачашйир цо шура яккхарех из йоаккарен квартальни план.

Эггара хьалха балха еача хана геттара хала дар Климатовайна ферме болх бе. Фермерча балхашта механизаци яь яцар цу хана. Цудукхьа деррига балхаш: хьайбашта доакъар диллар, хий моллар, нуххаш дIадхар кулгашца де дезаш хулар.

Ферме къахьега йолалуш халонаш нийсъеннале а дог раьза долаш тIайийцар Климатовас доярка болх. Шийна леладе дешача доахаига дика хьожар къона доярка. Юрта боахаме хьалхалаттарий совещани хиннача хана байзар цунна вай республике цIи хена, йоккха опыт йола доярка Барахоева Лемка, Рыбалко Мария кхыбараш. Виццац ПаьтIамата цар бенна хьехам. ХIаьта цхьа ха яьлча царна тIехьа а хьийра.

ХIана шоайла дика йовзаш я кхоххе доярка. Каст-каста вIашагIкхет уж шоай балха гоаал дIачуха йоазийта. Хьинаре къахьегаш даьхача толамий лакха мах а баь цкьатарра делар царна вай Даьхен эггара дезагIа дола совгIат — Ленина орден а. Цул совгIа Климатовайга бархIлагIча пятилетке даьхача толамех ВДНХ-ара аьнен Юбилейни медалаш а я.

ХIанз атта да ферме болх бе. Механизаци яь я дукхагIа долча балхашта. Кастта болх бе йолалургья доахангара механически шура йоаха аппараташ. Лакхденнад дояркай материальни хьал а. Фермана юкъе вIаштIардаьча цIеношкарча колхоза квартирашка бах боахамера ерригa доярка. Квартирашка газ, хий, хилаиза дергдоаца кхыдар да.

Климатова ПаьтIамат къахьегаш йолча коллективе доярка болх бе беваш йола дукха нах ба колхозе. Цхьабакъда царех дикагIбараш мара хьаяцам цу коллективе болх бе.

Колхоза кулгалхошца, специалисташца цхьан хьайбай продукци лакхъяра дика керда наькъаш лехаш ба доаркаш.

Дукха ха йоаццаш Климатовас хьажкIий, гороха силос вIашагI а вь хьайбашта юае тIадьехам бир. Фуд аьлча, йоахъелча гороха йола хьайбашта пайдане йола дукха хIамаш хIайоал. ХIаьта ПаьтIамата яххача тайпара кхьебача дика кхомбе йиш хургья хьажкIий силоса. ШоллагIча дийнахь ПаьтIамата яххача тайпара доакъар декха доладир хьайбашта.

Барттайна, цхьоагIо йолаш эишача вIаши комсомолстал деш болх бу цун коллективо. Масала, массех ди даьккхар доярка Фролина Валес балха аралла йиш йолаш. Цхьабакъда по леладеш йола доахан гIулакх нийса дисалзар. Ший группарчарна [illegible] гIулакх [illegible] Фролиннай доахана а. [illegible] эшача [illegible] оарцагIбола кийча ба цу коллектива болхлой.

Цеслен дикек леладу ший группера доахан массане а сийдеш йолча доарка. Цхьа ди хисадац ший бехк болаш из балха ара ца йолаш. Зоотехнически бокъонаша дIадеххача тайпара тIахьожам лоаттабу ПаьтIамата ше леладеча доахана. Цхьан хана детт, шура кхккалехьен шура яькхачул тIехьагIех деррига хожала шамарашца массаж е, нитта ханхьанахьа чакхдоах кхьидола балхаш.

Доарка йоаккха «наькъ» хала жихха еш я оал дукхачар. Царна мотт, доархах дика цIеи пана хила йиш яц аьнна. Цудукхьа геттара цецбаьлар ПаьтIамат йовзараш, цун дезал буцаш хинна телевизионни передача яьча. Барттайна, цхьоагIо йола дезал болга белгалдоаккхаш дувцар Климатова дезалах.

ПаьтIамата мар Або Сунженски хьун комбинате пилорамщик волаш болх беш ва. Хьинаре къахьегаш а комсомолцаш [illegible] мераа а полландаь сий ду цун коллективо. [illegible]

Воккха общественни болх леладу ПаьтIамата. Орджоникидзевски юрта Совета депутат я из. Цо общественни балха массашкъа а хьажа кхойю из. Тайп-тайпара гIулакхаш тIахьхуж цунна юртарча наха. Шийна тIадена гIулакх ший низ а болаш дитадац ПаьтIамата чакх ца доаккхаш.

Верт вягIабар Болгорева. Йагопетьйна дезалий. Ханнахьа оарцагIьаьнача депутата Климатовас юха а бапт чIоагIбир цу дезалий. ХIанз ПаьтIамата баркал а оалаш дика бах уж.

Л. ВЕЛИЧКО.

МАРКСА КЕРТТЕРА БОЛХ РОССЕ

БIАЬ ШУ хьалхагIа, 1872 шера 8 апреле, Петербурга юкъе доха арадаьккхадар тктульни листа тIа латташ доккхийча алапашца даь укх тайпара йоазув а долаш книжка: «Капитал. Политически экономе критика». Лохехьа — автора цIи: Карл Маркс.

Iилман коммунизмана лард саллачул гениальни балха кхыча мехкий меттала эггара хьалха яь перевод яр из. (КПСС ЦК-арча библиотеке улл из шийтайпара книжка).

...«Эрсий меттала арадаьннача «Капитала» экземпляр, юххера а, Петербургера шийга дIахкальчача, — издаьд немецки болхлочо Фридрих Лоссмера,—заман лоархIаме знаменик сания бокъонца йола дега гIоз а хинна дIаэттар Маркса, цун дезала, цун доттагIашта».

К. Маркса балхаш эрсий меттала дукхьашха кепатохаш дацар. Цул цIи дукхача эрсий революционерашта дийзар «Капитал» эггара хьалха (1867 ш.) Гамбурге арадаьнначул тIехьагIа, къаьстта а Дуней халкъашта юкъерча Болхлой товарищества (I Интернационал) организаторк кулгалхой хиларах тарра Маркса чакхдаьха гIулакхаш бахьан долаш. Цудукхьа эрсий меттала кепатеха араьхна Маркса произведенеш Интернационала документаш дар, белгтала аьлча, цун «Учредительни манифест». 1871 шера декабрь бетта Цюрихе эрсий меттала араьхлар пролетарски революце исторе чухь эггара хьалдарча Парижски Коммуна опыт Iомаяре хетабаьча «Францера граждански тIом» яхача Маркса балха яь перевод.

«Капитала» эрсий меттала перевод яра клея революционни уйла йолаш болча, гIоралнача эрсий революционера - демократа Чернышевский Николаи ученика Лопатин Германа гонахь кхотабенна хиннача петербургски каргхой яр.

«Капитала» автора гаргагIа хилар дукхьа Карл Маркс вакхача Лондоне вода Лопатин 1870 шера аьхки. Цар чIоагIа доттагIал тоссаденнад. Маркса чIоагIа хам баьб 25 шу даьннача шийн доттагIчун кьакъален из дийша хиларен. «Из сания сона дукхабезаш да лоархIаш нукха нах бицъ», — яхаш яздаьд Маркса Лопатинах (К. Маркси Ф. Энгельси, соч., т. 33, оагI. 403).

«Капитала» перевод яра болх дика лелаш хиннаб. Из Iалалмате боккха болх эттача боахаш хиннаб цар вIаши деча новкъостало, хьехамаша, хьалладаро. 1870 шера ноябрь бутт боаш книжка кхоллагIча дакъа перевод яь ваьна хинна Лопатин, тIаккха цIаьхха болх юкъегI а баьккха, Россе хьевенав из. ТIехьагIа гучадьенад, СибарегIарча ссылкера Чернышевский Николай водилга вIаштIехьдаккха из лела хилар. СибарегIа ваьца чу а вела, 1873 шера аьхки мара мукъавийнавац Лопатин. Цхьабакъда, «Капитала» перевод яра болх седабац. Из дIахо баьб Лопатина доттагIчо, вокхача эсий экономиста, социолога Даниельсон Николая.

«Капитала» хьалхарча тома эрсий меттала яь перевод кепатехай, цхьабакъда, из арайоакхараштта дагадоалаш хиннад цхьа дош: паччахьа цензура книжка арахеца бокъо лургйий-хьогI?

...Маркса болх бийшача шин цензоро лаьрхIад, шоашка дIадепна книжка — «алхха Iилман а йоазийтай, дIа а кхийкалий публичи лекцешка, статьяшка, брошюрашка, книжкашка. Цхьан беттан ах беттан 3 эзар экземпляр йолча издане ерригача тираж кхоалагIа дакъа гаргга яр дIаийцай. Цу хангга диллача Iалаьмате йоакха цифра яр из.

ДIахорча массехк шера социальни Iилмай даькъе эггара йоакхагIйола авторитет а хинна дIаэттаа Маркс эрсий прогрессивни интеллигенцех дукхагIбараштa. ХIаьта болхлошa, «Капитала» пропагандистех цхьанне даьча тешалагIа «Iалаьмате чIоагIа хьашт долаш, уйла тIаяхийта, самукъадоалаш ладувгIар, тха беседашка (кIаьта уж я а яр беседаш, лекцеш а йоацаш) уж сайренашка, цар низкъалча балха да чакхдаьннечул тIехьагIа еш йоллашехьа».

«Капитал» сех чIоагIа хьашт хилар хIана дар аьлча, из дар, марксистски хьехамо шийна идей Iалаьмате боккха революционни низ бахьаш хинна хилар. Цхьа бахьан доацаш мичад автором ше «Капитал» «хIанзалца хьа буржуа керта тIахьожаль хинначи снарядех эггара цуьзарагIа яр» лаьрхIа хинна хилар (К. Маркси Ф. Энгельси. Соч., т. 31, оагI. 453), хIаьта Маркс велачул тIехьагIа «Капитала» II-гIа III-гIа томаш (эрсий меттала даьхад Н. Даниельсоно) кепатоха кийчдаьча цун доттагIчо соратникан Фридрих Энгельса хьалхарча тома оттаьча рецензе тIа яздаьд: «Капиталисташи болхлойи дунен тIа бакаш хьабоагIача хана кеиз арадаьннадац цхьаккха а болхлошта селлара боккха лоархIам болаш дола книжка» (К. Маркси Ф. Энгельси. Соч., т. 16, оагI. 240).

Iалаьмате йоакхача исторически статистически материала тIа капитализмах оала техкаб Маркса общественно - экономически формаци а лоархIаш, хьадийлад из дегIаакара законаш, хьалхьеххал капитализм дIаелланзен революционни наькъаца цун когаметта социалистически общество дIаоттанзен ярг на хилар.

Паччахьа чиновникаши жандармаши кастта кхеталаьд книжка араехеи доккен мукъа баларца шоаш гIалат баьнна хилар. 80-ча шерашкарча российски самодержавин реакце керттерча столпех цхьанне, обер-прокурора синода Победоносцева «Капиталах» аьхад «эггара чIоагIагIа сийг лотабеча книжкех цаI да из». «Крамольни» статьяш испаетташ хинна газетийн журналийн редактораш белхаш тIера дIабоакхиш хинниаб, гIодаеш дийттед царна, болхлой кружокаш лелхавй, революционераш Iо а кхакхийтаб, ниббахта а бийхкаб. Цхьабакъда, жандармски гIулакхий низ кхоачаш хиннабац Маркса революционни идеяш юханъовла.

1880 шера Маркса раьза хинна белгалдаьлад, «Капитал» Россе кхы мел йолча моттигашкарчул дукхагIа дешаши лоархIаши хилар (К. Маркси Ф. Энгельси. Соч., т. 34, оагI. 380). ЧIоагIа тешаш хиннав из Россе революционни торонех. Царизм дIаякхар, Марксаи цун соратника Энгельсаи хийттачох, «Европа деррига гIулакхашка шоаш массане цхьаьна лерхIачунга — массе метте хьакъегаи мукъабаккхарга бодача новкъа гIолла баьккха гIа саьиа деррига мехкий болхлошта гIал а бака тIаьнаш бола хувцам» хила безаш бар (К. Маркси Ф. Энгельси. Соч., т. 18, оагI. 146). 1881 шера Парижски Коммуна 10 шу дизара сийна Лондоне хиннача митинга цар ахьийтача послане тIа цар дIаьяьннад шоашта хетар: Россе дегIабоагIаш латтача революционни болам «юххера а кхоачаьиза ца е Iеш, йIаьххача хинен лирен къонсам лоаттабьчул тIехьагIа кхочаве тарлой а, российски Коммуна хьаьрга кхочаве веза» (К. Маркси Ф. Энгельси. Соч., т. 19, оагI. 252).

Эрсий меттала яь «Капитала» перевод араялар эрсий меттел, Россерча дукхача кхыча халкъий а хьалха латта общественни уйла дегIаяра боккхача лоархIаме хиннад. Из Iомаяьй революционни уйла йолаш болча Грузе, Литва, Белоруссе, Украина интеллигенце, кагирхоша, хьалха латтача болхлоша. Польша, Болгаре прогрессивни деятелаша шоай меттала перевод яьй цу книжкана шоашта гаргара болча эрсий меттала яь перевод яйзачул тIехьагIа. Революционерий кердача воахалашта теоретически кхетам балара гIулакх бIарча эпоха дIалаьцпай «Капитало».

В. И. Ленина кхуваш воагIача хана дийшад «Капитал». «Цо чIоагIа бенна тIабаха дувцар сона, — яхаш яздаьд В. И. Ленина йоккхагIйолча йишас Анна Ильиничнас, — Маркса теоре лардехи цо хьаеллаш хиннача кердача горизонтехи... ЧIоагIа тешам бенна вар из цунах. хIаьта цо из шийна кьамаьл дечарна дег чу а боссабора».

В. И. Ленина тIехьагIа «Капиталах» шерра пайда яйнаб шийн теоретически балхаштеи практически революционни гIулакхаштеи. Цо Россерчеи кхыча мехкашкарчеи хьалдача исторически хьалашца нийсъеш «Капитала» баьча тохкама классически образецаш а ейнай, цу лардa тIа капитализм дегIаакара империалистически стаде хьалашка марксистски Iилма дегIа а доаладаьд, кердача, социалистически общественни формаце экономически законаш хьаийллад.

1905 — 1907 шерашкарча революце шерашка «Капитала» эрсий издане перевод хьахул, хIаьта цун II тома хьалхарча керта редактировани В. И. Ленина яьй. «Капитала» тIа В. И. Ленина баьча балдо лард еллай СССР-а цу произведенеца дувзадена баьча Iалаьмате боккхача Iилмани издательски балха. «Капитал» укхаза кепатеха арадаьккхад 168-за (ерригa тираж 6.594.000 экземпляр а йолаш) Советски Союзерча халкъий 20 меттала. «Капиталах» а, цунна бувзабенна болча Маркса балхах а, цхьа дакъе хIанзалца кепатохаиза хиннача хулга йоазоех а латташ хургья К. Маркси Ф. Энгельси сочиненеи биззача гуллама ерригa шоллагIа отдел (йиъ-нех). ХьалхагIа а лаьрхIача цунна юкъе дода оригинальни меттала — немецки, английски, французски, кхыча меттала Iилмай коммунизмана ларда елларий произведеней бIаь совгIа том. Из издание хийтбеш я хIанз Советски Союза Коммунистически парте ЦК-ара марксизма-ленинизма Институти Германе Социалистически едини парте ЦК-ара марксизма-ленинизма институти. Маркси Энгельси Сочиненеи биззе гуллам кепатех арабалар нах баь вартвоацаш боккхача лоархIаме хургда марксистско-ленински партей теоретически идеологически балха, дунен халкъашта юкъерча коммунистически болхлойи болам.

XX бIаьшерене дуне дегIаахара исторе опыто хьахьокх, Маркса «Капитала» тIа кхайкаю идеяш кхоачаш хинна хилар. Ленина цун партей хьаьь Советски паччахьалкхе, ерригa дунен социализма систено а санна, Маркса идеяш котьлар хьахьокхаш доле дийна тешал а хинна дIаэхьай.

Елизавета ОРЛОВА,
(АПН).

МУЗЕЕРА ВЫСТАВКА

«Нохч - ГIалгIайчен халкъаша боахамец цIагIен лелаяь хIамаш» яха выставка хьайийллай Нохч-ГIалгIай республикански краеведчески музее.

Цу тайпара выставка хIанз духхьалха оттаяь я историко-бытовой хьисапе укх тIехьарча шерашка хIамаш гулъеш баьча балха шин тайпара итог я а.

Цига хьокха оттаяй XIV бIаьшере чакхйоалаши XX бIаьшере йолалуши хинцача ханара 150 гаргга тайп-тайпара экспонат. Ши раздел я выставке: юртбоахама производства кечалаш; ахархой кустарни промыслаш.

Революци ялалехьа лоаман нахa лаьттанара балхаш лелаш юрта боахама продукташ чакхйоахаши лелаяь кечалаш геттара эса-ла хиннай. Царех дуккха ярах выставке хьокха оттаяь я: дахчан нуху макха-волокушен, кIа барда улг а зIым а, керхьали дуккха кхы тайпара къахьегама кечалаши.

Укхаза хьокха оттадаьча сурташа из зама хьалхашка оттаю вайна.

Шеко хила езаш, советски замалахь хьалхийнача нахa, цу кечалех дола хIамаш бокххийча наха дуцарах йезаш художественни произведенеш еша хайнеш мара ца хиларах. ХIаьта кертердар, — уж бIаргайча хIаране йиш хургья дIаяха зама хIахзаьчуна майсье, Советски Iаьдал латтача шерашка вай республика юрта боахам техническа мел дегIабенаб ха.

«Ахархой кустарни промыслаш» яхача шоллагIча разделе а я дуккха хIамаш: тхах маша беш, цIаста, дахчан, дото хIамаш, топпара пхьегIаш еш.

Нохч - ГIалгIайчен хIара юрта хIака бац аьнна хиннаб кIувсаш ду говза кхалнах, аьшкхьараш, топпара хIамаш ераш. ТIаьна болх бечо хана лелаяь къахьегама кечалаш я выставке хьокха оттаяь: мIараш, аккараш, йоалчIнгаш. Хьаьнча кийчача хIамашта юкъе — истингаш, тIаккулла ферта, палчахх. Цигтача хьокха оттаяь я къамах барзкъашта кIадаш деш хиннa ткацки стагнок. XVI-гIа бIаьшере чакхйоалача хана а тIехьа тха лелаш дарех молашош ларех промысел чIоагIа дегIаена хиннай. Тайпка йистерча юрташка. Из болх беш аххха кхалнех мара хиннабац. Цул тIехьагIа, капитализм Кавказе чIоагIа чуйоларах а, хIаьта иштта цIацIара бит хуцаллах а лу тайпара хIамаш кIезигагIа хьаьг йолаеннай фабрични производстве хьаяь хIамаш ярахьара тIанхалла йолаллари дувзадехья.

ЦIастах хIамаш еш хиннa промысел цIагIа лелаеча пхьегIанще хьахьекхай. Укхаза хьокха оттаяь я хей кхудо хIудалаш, гIумагIаш, ныш, тазаш, чараш Куца, итара, йокххалла бе-бе а уж царъ хьахьокх уж хьарh говзах йоккха хинна хилар.

Революци ялалехьа цхьайола юрташ хиннай республике мел бахача ноха топпара пхьегIаш хьаеши лоатгаши. Цар кь хIамаш лелаяй нохчашен гIалгIашен меттел, городе а казакий станицашка а бахача нaха. Цу тайпарча центрех цхьа хиннай Старн-Юрт. Хьажа баьхкараштa бIаргагургда купалгeн йоккхалгеп диллача бе-бе дола топпара къулташ, сурилташ, шура, давтта, чорпа чуетта лаьмеш.

Нохч - ГIалгIайчен лоамашкеи лоаман йистошкен чIоагIа дегIадена хиннад дахчах хIамаш еха. Цунах яь дуккха юртбоахама кечалаш цIагIа лелаю пхьегIаш. ЧIоагIа теркйя тIевдаш да дуккха нах вIашагIихайтта моттиг лийсьелча бод хьоккабеш хинна лоакха дахчан саркаув, хIаьта иштта базар тIа юртбоахама вордукташ — хьоар, ковртолаш саьмарсаькх, хохаш, кхьараш йоккхa хана лелаяь тайп-тайпара миркаш а.

Уж хьаяь токарни станока тIа е гамаш а хьекхаш кулгашца. ХIаьта уж а иштта выставке хьокха оттадь да.

Хьокха оттаяьча хIамашта юкъе кIезига яц Махкеты, Ведана, Шоитарой, Шуани, кхыча юртахоарча бераш гулъяь е школьни музеица кьаякхийта хIамаш а. Выставка кхоачашлуча хьалхе тIеч че Хьама бахкарий тIаозаргья цIагIа лелаеча кхоачача хIамайш соагIа, дина-во пайда эшаш хинна. БIаргча кхехкабе йиш йолаш бола боккха яй, а юкъе болаш йолча боахама хIамашa.

I шоне кхаччаьяш болх беш хургья выставка.

Шо дахкарга хьежаш да тхо музее.

И. ПОНОМАРЕВА,
Нохч - ГIалгIай краеведчески музеи истори отделаь заведующи.

СУРТА ТIА: музеерча выставка цхьа дакъа.

И. ПЛИЕВА сурт.

НАЬСАРЕРА БЫТОВИКАШ

Укх пятилетке дика хьахьега лаьрхIаш Наьсарерча бытовикаша. Тхоай районе баха нах цIагIа эша хIама эша гаьнна дIаюха ца яхийта, уж сагота ца хьайита гIерт тхо.

План кхоачаш а сиц чакхдаьккхар оаха пятилетка дьалхара шу. Заданел йоагIачул дуккагIа 30 эзар сома маьха наха эша тайпара продукци арахийцар. Кхы а дикагIа лел укх шера гIулакхаш. Нагахь санна дIадахача шера хьалхарча квартале наьха хьашташ кхоачашдеш 15 эзар сома маьхе балхаш даьдале, укх шера хьалхарча квартале шин бетта из цифра 32 эзар сомага дIакхачийтар оаха.

Мичча тайпара яь а планаш кхоачашйича бешха дац аьле Iохоашац тхо. Тхоай ма хулла юрташка ухаш бахача нахa эша гIулакхаш де гIерт тхо. ДIадахача шера а укх шера а массехк цех хьайийллай. Нахи чIоагIа езаеннай тха барзкъаш дутта машенаш, кепеста машенкаш, кхыйола хIамаш тоаю керда цех. Дуккха хи йолцаш «Электроинструмент» завода болхлошта лаьрхIа хьайийллай парикмахерски.

Эггара дуккагIа мах чулатташ а царна эшаш а я кийнаш тега, кога гIирс бу, барзкъаш тега цехаш, «фотографи», кхыйола бытовой точкаш. Цулухьа цига болх бе хьожабаьб оаха дикагIа опыт йола, тешаметIа бола нах. Цар шоашта хьалхашка оттадаь декхар кхоачаш а ду.

Районa бахача наха езаеннай Султыгов Яхьяс ю фуражкаш, элтара кийнаш, Даскиев Микаилеи Аушев Ахьмадеи ду метташ, Апокаинаи Анастаси доахка сурт.

Наьсаре хьалдеш латта керда быта цIа дoь дaьча кхы а дикагIа кхоачашде хьожаргда тхо городе бахача наьха хьашташ.

ХIаьта а юрташка бахача наханa хьалха санна кIезига дIакховчаргда тха гIулакхаш. Бахьан фуд аьлча: помещенеш яц. Совхозий торо яр тхона гIо де, хIаьта а тха дехар, дIакхаш царна. Шоай юрташка бахача болхлошта эшар де гIертача тхона цар хьадеш новкъостал дац.

Масала, Яндаре сапожни мастерске хьаелла торо я тха. Оборудовани а кийча я, кIаьта цу юрта вахаш а волаш болх хьабе дика мастер а вa. Из чухоаве цхьа зIамига цIа мара хIама эшацар тхона. Цу цIенах яхча а тергдар оаха из тхоца хьаденнача питарча — совхоза-техникума.

ХIаьта а Яндарера юртсовет а, я совхоз-техникум а цу гIулакха сагота яц. Хьажац помещени даха.

Пхьиле-Къонгий юрт тха города эггара гаьнагIа уллачарех я. Цулухьа цига «фотографи», барзкъаш тега мастерске парикмахерске хьаелла вIашагIделладар оаха дола хIама кийч а дa. Тхона дага хиннадар: хьалха укхаза совхоз йолча хана хиннача центральни усадьбе хьалъаь яьсса латта цхьайола шоашта ца эша помещенеш хьа ма лургйий, аьнна. ХIама хилазар тхачох, помещенеш хIанз а яьсса латт бераш лелкъоргах я лоазаш. Цу юрта баха нах Наьсаре е кхычаьха дIа-хьа ухаш хала хьувз сурт доакха, барзкъа тега делаш хила.

КПСС XXIV съезде вие шера белгалдаьча декхарашта керттера моттиг — наьха хьашташ кхоачашдара дегаяь йолга ца хоаш хургбац цу вай дувцача болхамий хулгалхой. Духхьал пу цхьан наьха хьашташ кхоачашдеча сфере къахьегарий вIаштIехьдаргдолаш гIулакх ди из. Цу юкъе дакъа лоацаш хила веза хIара боахама, организаце, предприяте хулгалхо, специалист. Цоа кхета тигац тха районерча цхьабараша.

ХIаьта а оаха букъ берзабаьб аьнна битац уж. Райсовета сессешка, КПСС райкоме хулача совещанешкa, кхычаьха бувц, бехкеш доак, декхарийла бу. Бетташ, бетташ кхеря а мa баттIий, яхача хьисапе боля ба-кя оаха бер.

ХIаьта быткомбината болхлошка дaллача, уж шоай декхараш кхоачашде а наха хьашташ кхоачашде а хоаргдолаш ба. Пятилетка оаха дика чакхйоакххаргхилерих-м шек дaлаш тхо.

Хьалха хиннa о хIанз кийсулш дола а кхоачамболцараш дIа а доахаш боля тоабар, из нийсача новкъа бахххар — из де тха эггара хьалхара декхар.

В. АЛИЕВ.
Наьсарерча быткомбината директор.

ЛОАЦЦА

САНТЬЯГО, 6 апрель. Визитагiа укхаза енача советски кхалнаьха делегацена керте латтача дунен тIа эггара хьалха космонавт хиннача кхалсага В. Николаева - Терешкова Чиле тIомафецарча пизий «Большая звезда за военные заслуги» яха лаккхера ордeн еннай. Из совгIат цунга дIаделар Чиле ВВС командующе инарала Сесар Рупс Даниос советски делегаци меэха президент Сальвадор Альендес сийлен тIабаьцча.

* * *

ОСЛО, 6 апрель, (ТАСС). ЛаьттагIара йоаха гензаш лохача геологашта Къилбаседа форда чура Норвеге берда йисте корадаьл мехкадьтта доалла доккхий тIоалаш. Цар дaьча лоархIамеx континентальни шельфе дийнахь 10 эзар баррель (1 баррель 158 литра кийса а) яккха йиш хила мег.

ДОТТАГIАЛА КIИРА

КАИР, 6 апрель. (ТАСС). Укхаза «Аль-гури» яхача культура халкъа Дворене торжественни дIадолахаьд советско - египетски доттагIала кIира.

Из хьаделлача тIагIолла хиннача официальни церемоне къамаьл дир Каира губернатора заместителa Фатхи Абу Аль-Саула. «Египетски халкъа, — аьлар цо, — цIаккха а диццургдац доттагIала тIехь дог цIена советски халкъо даь новкъостал. Вай доттагIал чIоагIденнад Лаккхача Асуански сунтаца а массе даькъе хадданза пайдане вIашн гIуллакхаш деладарца а». Фатхи Абу Аль-Саула дешаш чIоагIа тIоараш а тохаш раьза хинна тIайинар здлс губбернача каирски болхлоша, ремесленникаша, интеллигенце викалаша.

«Аль-гури» дворена фойе хьаьйиллай «СССР — культурен вахарь», «Советски Эскар машар лорабеча ха тIа» яха выставкаш, хIаьта иштта советски графика выставка а.

КIиран программана юкъеяхай дуккхача къамех латтача советски паччахьалкхен вахарах йола лекцеш беседаши. Уж лекцеш ешача хьинаре дакъа лоацарга египетски журналисташа, культура болхлоша. КIирагIа хьахьокхаргья советски наьха къахьегам царка карагIдьннараши дувца советски художественни документальни фильмаш.

КIира хьалийлача йоккха концертни программа оттайир Египте гастролехь волча «Иверия» яхача гуржий вокально-инструментальни ансамбла.

СПОРТИВНИ ХОАМАШ

ШАХМАТНИ ЯХЬАШ.

Укх деношка «Спартак», «Труд» обществай командашта юкъера шахматни командни хьалхара моттиг яккхара йола яхьаш чакхъяьлар шахматни клубе. ЧIоагIа дика къовсам эттар хьалхарча доска тIа лайзача мастерала кандидат волча А. Сукиин спорта мастер волча Г. Мовшовичи ловзаьча парте. Дале а дуккха лайзачул тIехьагIа цхьаннена а тот ца воалаш лайзар уж. ШоллагIча доска тIа лайзача Хь. Ведзижева («Труд») Р. Аликовца ловзаяь парти, массе а санна, таьхх терках тIаоаш яр. Яра кхечу бинацеш дукха хиннача къовсаме цотало яьккхар Хь. Ведзижева. КхоалагIча доска тIа лайзача мастералла кандидаташ болча А. Хатеи, А. Мордасовеи ловзаьча парте аьттув бьлар хьалхарчун.

Духхьал кагирхой ловзаш хиннача доска тIа спартаковца С. Гашина эшавир кагирхошта юкъера республика чемпион Воронков. «Труд» командана иштта очкош яьхар Соломатина, Брохина, Хачатурова.

Командин хьалхара моттиг счет 6:2 йолаш «Труд» команда яьккхар.

СССР ЧЕМПИОНКА

Дунен Европан чемпионка йолча СССР абсолютни чемпионка цIи яьккхар Киеве чакхъяьннача гимнастий чемпионате. Яхьаш чаккхьальча 76,2 балл яр Людмилай. ШоллагIа моттиг (дото медаль) яьккхар г. Витебскерча студентка Лазакович Тамарас. Цун 75,8 ми84. 1- пгоЭм тжбш тжбнря балл и. ХIаьта кхоалагIа моттиг яьккхар г. Гродноерча къоначa гимнасткана Корбут Ольгайна.

СССР Министрий Совета физически культурай спортен Комитета карара-кара йола приз общекомандни хьалхара моттиг яккхарах Геравщарча Низий гимнастий коллективаша кхаьчар. ШоллагIчеи кхоалагIчеи моттигашка ба «Динамо», «Буревестникен» гимнасташ.

Тахани кхоанеи хургда

В. И. Ленина цIерагIара Дворец. 9.00. «Шоана, кхалнах» яха клуб. «КIилай дикали пох барзкъаш дахари яха беседа». 10.30. «Малышок» яха кинотеатр хургда болх беш. 12.00. «Шоналн унахцIенон» яха театрализованни берий утренник. 13.00. Комедийни фильмаш дезарий экран хургья болх беш. 14.00. «СССР экономически реформа» яхача выставкаш йола беседа. 16.00. «Глобус» яха кинолекторий. «Мохк, республика, Грозный» яхача темах йола беседа. 18.00. «Космос карерзаеш я» яха беседа. 19.00. Химикий ДК хургья вай ханарча бальни хьалхарий хьокхаме выступлени. 19.30. Старопромысловски района пионерий ЦIагIа хургья вай ханарча бальни хьалхарий хьокхаме выступлени. 20.00. Илли дезарий сайре. «Сe мехка — хоастам» яха СССР хьаьл 50 шу дизара хетаяь оперни Халкъа театра академически хора выступлени.

Химикий культура Дворец. 10.00. Бераштa хетаяь ловзараш. 11.00. «Дерригнех бехктокхаме волаш вахар» яха кинофестиваль. 15.00. «Ульянов Володий бера хьнара шераш» яха ленински чтенеш. 17.00 Духовой оркестро лекхаргья йовзаш йола эшараш. 19.30. Л. Ю. Лермонтова цIерагIча театра «Сослуживцы» яха спектакль.

Пролетбата цIерагIара культура ЦIа. 19.00. Кагирхой салаIара сайре.

Просвещене болхлой ЦIа. 18.00. Пионерий Дворене оттаергья «Сверчок е дикача гIулакхий бюро» яха спектакль.

«Красный молот» завода культура ЦIа. 11.00. Машенашъерий профсоюза Обкоме учреждений художественни самодеятельноста республикански кхажар.

9 апрель

В. И. Ленина цIерагIара культура Дворец. 9.00. «Малышок» яха кинотеатр болх беш хургда. 11.00. «Киноленинниана» яха утренник. «Ленинах дола дувцараш» яха фильм. 12.30. «Сийгалг» яха клуб. Ленински илле утренник. 14.00. СалоIача ден клуб. «Космос караерзаечара СССР толамаш» яха лекци. 17.00. «Глобус» яха кинолекторий. «Iилмеи вахари» яха киноальманах. 19.00. Вай ханарча бальни хьалхарий школа хьокхаме урок. 20.00. «Атеист» яха клуб хургья болх беш. «Медицинан полхехкари» яха беседа. «Атеист» яхача агитаторо оттаергья «Дальда Iазап» яха спектакль.

Химикий культура Дворец. 11.00. Болх беш хургда. «Ручеек» яха берий кинотеатр. «Дерригнех бехктокхаме волаш вахар» яха кинофестиваль. 12.00. Берий командашта юкъера футболагIа йола яхьаш. 18.00. ЦIа лелядара гIулакхий школа. Барзкъаш доахалгеи барзкъаш тегалгеи дезарий хьокхаме заняти. 20.00. «Дог гIоздалар» яха кагирхой сайре.

Пролетбата цIерагIара культура ЦIа. 19.00. Кагирхой салаIара сайре.

Просвещене болхлой ЦIа. 11.00. «Дезалеи кхоашкеи берий салаIара вIаштIехьдоаккхилга» яха беседа.

«Красный молот» завода культура ЦIа. 11.00. Бераштa хетаяь «Фаьлгаш дика довзий хьона?» яха КВН. 17.30. «Планета тIи — 424 сахьата» яха тематически кино хьокхаргда.

А. М. Горьки цIерагIара клуб. Кагирхой салаIара сайре.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Доазол дехьара

ФУД ЛИССАБОНЕЧАРНА ДАГАДОАЛЛАР?

Британски правительства тIадиллaрагIа англо - родезийски гIулакхаш «къоастадара» хьалашцара американски гIулакххаш «миштад» шин бетта гаргга хьожаш йолча Родезерча Пирса комиссе балхага лаьрххIа хьежараш Лондонерен Солсберерен хинна Iаш. Кулгаш вIашагIа а хьеккаш цунах фу хуя хьежаш багIа португальски колонизатораш.

Смити режима легализаци ярхкхы мел дар дIадаьлча а, Лиссабона пайдана де Родезена дукхьлара Великобритане экономически санкцеш по официально тIера дIайовхргхиларах а родезийски рынкана тIадоагIа товараш хьатIопйдеча Бейра, Лоренсу-Маркиша яхача „Португале доалахьарча“ порташта оттаяь форда блокала юхайоаккхаргхиларах а. Дукха ха йоаплаш «Нонтекаш ди Бейра» яхача газето нааль хиннaчох, цу порташка гIоала Родезиа транзитагIа гуччахьа товараш кхехьийтаро Мозамбико колониальни Iаьдалий доходаш шера цхьа миллиард эскудо вIсаяйоахаргья.

Англо-родезийски доаш «къоастадаро» Родезе санна, иштта португальски колоношка а филиалаш а йолаш йолча шин бIаь соагIча английски фирмай гIулакхаш иштта толдарга а доггдоахаш ба Лиссабоне. Царна дувладене кIиранна цкъаза арадувлача британски «Форин риторто» хоам бу. Лиссабоне кхьметтел «таможенни барт» бара а португальски колонешта Анголеней Мозамбикаи. цхьан оагIорахьара, Родезенеи юкъе «Юкъара рынок» кхьара планаш уттаеш я ба яхаш.

Цхьабакъда, экономически лерхIараш мелла лоархIаме дале а, португальски хоаллерашa дуккха боккхагIа лоархIам бу англородезийска барта тIеха-политически аспекта. Родезийски режим закон а даь дIвоттаяро Анголаи Мозамбикан колониальни Iаьдалашта торо лургьяр Родезена гуччахьа тIема барт вIашагIболла. Бакъдар аьлча, колонизаторашен родезийски расисташен цхьана леладу тIеме гIулакхаш хIанз а чакхдоахаш да. Масала, Мозамбике хьалъеш латтача Кабор Басса плотина районе кIийллена хулаш да из антиафрикански проект Мозамбика кортамукъален фронта (ФРЕЛИМО) партизанех лорае! новкъостал деш доло родезийски эккерамзлен низаш. Дунен пресса иштта хоам бора родезийскии португальски охранкашта юкъе информаци дIаюха эзарахи чакхдоахача гIулакхашта координаци ярахи. Цхьабакъда, уж бувзамеш къайла лоттаду, уж леладеш хилар цхьакха дича а хьахийтац е Лиссабоне а, е Солсбере а. Смита режим бакъъяь тIаэзаро йиш кулийтаргьяр колонизаторашен расисташен цхьана леладеча тIема гIулакхий масштабаш шерье.

«Англо-родезийски доаш къоастадаро, Лиссабоно лерхIачох, сих а сигья, чакх а йоаккхарья тIехьагIа Замбецарча доазон тIе Солсберонеи Карибан юкхе Нортон яхача родезийски электростанцеех дIатоха лаьрхIа Кабор Басса яха плотина хьалъяра программа. Африке йоккха энергосистеме хьаяр миллион соагIа кIий колонизатораш цу районе баха хошабеш хиларца дувзаденна да. Замбези яха бассейн, цу тайппара, «кIай зона», ший мукъагIарча Африкацарча хьоисаме колонизаторийн расистийн аванпост хила езаш я.

Бакъ хулий Лиссабоно лерхIар? Долла хIама хIанз Уайт-холла обработка еш йолча. Родезерча Пирса комиссе беча балха резульататех тийша вIалла а дац. Долла хIама къоастадергда — Лондоне, Лиссабоне, Солсбере цунна оаьза хила лоа ца лоа а — Зимбабве патриоташа Смита режима духьаларча къовсамо, Анголаи Мозамбикеи халкъий къамаш-кортамукъален болаmo.

В. ВАЛЕРЬЕВ.
(АПН).

ГЕРМАНСКИ ДЕМОКРАТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА. Советски производства 128 автоматически ткацки станок оттаьй Эберсбахерча (округ Дрезден) текстильни фабрика. Укх сурта тIа шоана бIаргагу царех цхьаннена хьалхашка латта Габриэле Лоозе. ХIанзарча тайпара йолча оборудованех пайда эцаро хIанз предприятега йиш хулийтаргья продукци — тIехдина лIадаш шозза дуккхаIа дакхочу.

АДН—ТАСС сурт.

1966 шерара 3 процентни чура кхаж боагIа паччахьалкхен заем

1973 шера 30 марта гор. Куйбышеве доахача заема кхаж бовхча

46-ча тиража.

СПРАВОЧНИ ТАБЛИЦА

Кхаж бенаб заема ерригача тиражь вурийте разрядерча серей облигацей укх номерий:

Серей №№	Облигацей №№	Беначa кхажа боарам соманца	Серей №№	Облигацей №№	Беначa кхажа боарам соманца	Серей №№	Облигацей №№	Беначa кхажа боарам соманца
100325	08*)	500	135024	31*)	500	169497	11*)	5.000
100647	34*)	500	135390	21*)	500	169633	21*)	500
100793	30*)	500	135728	1—50	100	169647	29*)	500
101199	42*)	1.000	136305	06*)	500	170397	35*)	500
101584	20*)	500	137301	09*)	500	171140	42*)	500
102179	27*)	500	137340	33*)	500	171436	1—50	40
102959	38*)	1.000	137680	1—50	40	172435	24*)	500
104664	34*)	500	137945	41*)	500	172615	24*)	1.000
104863	32*)	2.500	138068	14*)	500	172854	1—50	100
105500	33*)	500	138755	22*)	500	172897	20*)	1.000
105782	1—50	40	138965	39*)	500	172903	01*)	1.000
106570	30*)	500	139115	07*)	500	173485	1—50	40
106799	1—50	40	139520	11*)	500	173591	03*)	500
106865	1—50	40	140428	33*)	500	173709	05*)	500
107141	46*)	1.000	140805	43*)	500	174777	25*)	500
107792	1—50	100	141231	26*)	500	174781	07*)	500
107966	1—50	40	141517	38*)	500	175100	34*)	1.000
108020	12*)	500	141836	1—50	100	176531	48*)	1.000
108721	12*)	500	142928	17*)	500	176630	33*)	500
108901	11*)	500	143887	01*)	500	177297	15*)	500
109254	15*)	500	147256	12*)	500	178322	1—50	40
109426	45*)	1.000	149047	1—50	40	178692	1—50	40
110370	16*)	1.000	149185	32*)	1.000	179662	32*)	500
110890	45*)	500	149692	1—50	40	180965	1—50	40
111075	45*)	500	151174	11*)	500	181116	47*)	500
111098	48*)	500	151571	33*)	500	181498	25*)	500
111650	19*)	1.000	151960	1—50	100	182043	03*)	500
111982	1—50	100	152447	1—50	100	182216	1—50	100
112065	20*)	500	152499	1—50	40	182400	1—50	40
112940	47*)	500	153375	11*)	500	182628	06*)	500
113253	49*)	500	154441	1—50	40	183656	1—50	40
115469	02*)	1.000	155275	38*)	500	184160	14*)	500
115749	42*)	500	155444	23*)	500	186150	1—50	40
116143	17*)	500	155576	18*)	500	186531	09*)	500
116173	01*)	500	155634	15*)	500	187706	1—50	40
116396	24*)	1.000	155812	1—50	40	187769	1—50	40
116841	1—50	40	155901	1—50	40	188126	36*)	2.500
116889	36*)	500	157166	1—50	40	189335	02*)	500
118394	22*)	500	158211	41*)	500	189680	49*)	500
118622	10*)	1.000	159244	23*)	500	189788	1—50	40
118737	33*)	500	159265	49*)	500	190086	18*)	500
119262	45*)	500	159272	1—50	100	191179	38*)	500
119379	11*)	5.000	159398	18*)	500	191992	18*)	1.000
121187	45*)	500	159565	02*)	500	194337	1—50	40
122122	06*)	1.000	160778	40*)	500	194421	17*)	500
124791	02*)	500	161799	1—50	40	194466	31*)	500
125539	01*)	500	161802	1—50	40	194908	1—50	100
125643	17*)	500	162006	01*)	500	195165	1—50	40
126368	09*)	500	162363	10*)	2.500	196011	1—50	40
126486	1—50	100	163744	1—50	100	196517	40*)	2.500
127169	41*)	500	163779	17*)	500	196555	32*)	500
127379	38*)	500	164010	31*)	500	196672	16*)	500
127539	1—50	100	164236	01*)	1.000	197040	1—50	100
128842	27*)	500	164414	18*)	1.000	197380	42*)	1.000
128924	01*)	500	166260	1—50	40	197612	37*)	500
130632	1—50	40	166475	50*)	500	197965	36*)	500
130675	50*)	500	166571	12*)	500	198550	1—50	40
130964	28*)	500	167600	13*)	500	198638	1—50	40
131629	15*)	2.500	168121	1—50	100	198898	08*)	500
132720	29*)	500	168376	1—50	40	199337	1—50	40
133618	42*)	500	168538	26*)	500	199584	22*)	500
134623	06*)	500	168708	36*)	500	199696	1—50	40
134901	1—50	40	169013	33*)	500			

*) Цу серех йолча вокх 49 померах хIаране 40 сома кхаж бенаб, баьца тIа хьахьекхаб тиэль сома маьха йолча облигаце мах. Iтт сома маьха йолча облигацех беначa кхажах яд лу. Беначa кхажа юкъебикьеб кхаш беначa облигаце ший мах.

Нохч-ГIалгIай АССР гострудсберкассий госкредитен Управлени.

ТЕЛЕВИДЕНИ

8 апрель

9.00 — Передачай программе. 9.05 — Массански йола гимнастика. 9.30 — Кердадараш. 9.45 — Концерт. Ленинградера передача. 10.15 — ЗIамигIа болча дешархошта. Донецкера передача. 10.45 — Ленински премии яха тележурнал. Шагиняи. «Ленинах йола тетралогия» 11.15 — Экрано доттагIий вIашагIатоха. Советски Союз — Венгри. 12.05 — «Упахшене Сомаки» кардиологе даьхача толамех. 2-гIа передача. 12.45 — Музыкальни вIашагIкхетар. 13.15 — Концерт 14.00 — Лермонтова цIерах волча театра спектакль. 16.30 — Дунен халкъашта юкъера приорейе. 17.00 — Оаха сий ду къахьегама. 17.30 — Киножурнал. 17.30 — Экономико-математически методаш вахкедахь технически юкъебьоккхара дарда тIа халкъа боахама дельбеага тоадаре гIулакхаш. 18.00 — Футболах йола СССР чемпионат. Львовера передача. 18.45 — «Сийлаьх йоккха оттаяр» яха документальни фильм. 19.05 — Хьайбай дунен тIа. 20.00 — Дунен халкъашта юкъера обозрени (гIалгIай меттала). 20.15 — Цирке дахнаш. 21.00 — «Хан». Информацески программа. 21.30 — «Альбатроса тIехьара рейс» яха художественни фильм. 2-гIа сери. 22.35 — СССР-е хал. къа артиста Отар концерте. 23.05 — Хоккейх йола дунен чемпионат. Прагера передача. Пиштерхьа кердадараш. Передачай програма.

9 апрель

9.00 — Передачай програма. 9.05 — Бераштa йола Iуйранара гимнастика. 9.15 — Кердадараш. 9.30 — Дешархошта. «Гургал бетта сахьат». 9.55 — Музыкальни кийсек. 10.20 — Дешархошта. «Орленок» яхача телетуре кинотрем Советски Союза турсгаша, деттичабаьчча Севастопольски вIашагIкхетар. 11.25 — «730 — бIаьстий» яха документальни фильм. 11.50 — «Хаьнхьий доттагIал» яха кинофестиваль. Мас шу хьалхад проза. 12.45 — «Къона лецийро». 13.20 — Баскетболах йола СССР-а чемпионат. МаIанах. Вильнюсера передача. Перерывах кердадараш. 15.00 — Кагирхой. Европа. ихь. начале. 16.10 — «Альбатроса тIехьара рейс» яха художественни фильм. 3-гIа сери. 16.20 — Хозар са республика. Халкъа творчества телевизионни фестиваль. 2-гIа тур. 17.00 — «Альбатроса тIехьара рейс» яха художественни фильм. 4-гIа сери. 18.10 — Мульт. фильм. 18.25 — «Америка» ВIашагIкийтта Штаташ: Политика е гIулакхаш ю». Передача зIахьу политически обозревателя Дружинина. 19.55 — Хоккейх йола дунен чемпионат. Швеци — Чехословаки. Прагера передача. 21.15— «Хан». Информационни програма. 21.45 — Концерт. 22.25 — Хоккейх йола дунен чемпионат. Финляндия — Советски Союз. Прагера передача. Перерывах кердадараш.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революци проспект 7/84.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный-61. 364051. Ленина улица 11 (3-гIа этаж) Телефонаш: редактора — 3-44-06; редактора зам.— 3-30-11; жаппоалана секретара — 3-34-30; партийни вахари культуран, промышленностен отделий — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-29; кехатий отделаи бухгалтерен — 2-40-71.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: 364051 г. Грозный ул. Ленина 11, (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-06; зам. редактора—3-30-11; ответственного секретаря—3-34-30; отделов партийной жизни культуры и промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-29; отдела писем и бухгалтерии—2-40-71.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий». проспект Революции 7/84.

СФ05081. Заказ № 2080.